

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 2 2022 Årg. 86

- Vad får blivande präster lära sig? • Mariologiska missförstånd
- Liknelsen om ogräset • Delade meningar om Jesus
- Smakprov från ny bok om Sakarja

INNEHÅLL

Redaktionellt	49
Mariologiska missförstånd. Lars Borgström	51
Liknelsen om ogräset. Ola Österbacka	58
Delade meningar om Jesus – varför? Stefan Hedkvist	64
Smakprov ur en kommande bok om Sakarja. SE	69
<i>Frågor och svar</i>	81
<i>Utblick över samtiden</i>	86
<i>Litteratur</i>	90

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Ingvar Adriansson

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktion är Stiftelsens styrelse: Egil Edvardsen (ordf, Ålgård), Seth Erlandsson (vice ordf), Västerås, Ingvar Adriansson (verks.ledare, Värnamo), Thomas Erlandsson (kassaförvaltare, Svärtinge), Tor Jakob Welde (Nesttun) och Ola Österbacka (sekreterare), samt för layout mm Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)

Våra porto- och emballagekostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är inom Sverige 60 kr och utanför Sverige 110 kr.

Prenumerationer och gåvor betalas enligt något av följande alternativ:

Inom Sverige:

Bankgiro 251-4701

Swish 123 626 9633

Handelsbanken, clearing: 6806, kontonummer: 305 320 718

Utanför Sverige används eurobetalning:

IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718, BIC/SWIFT: HANDSESS

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-post: seth.erlandsson@biblicum.se

Tidskriftens expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby

Webbplats: www.biblicum.se; webbutik: forlag.biblicum.se

Beställningar även per e-post: biblicum@biblicum.se

Verksamhetsledare: Ingvar Adriansson, tfn +46 70 393 8127

Förlagssekreterare: Elaine Svensson; förlagsassistenter: Eivor och Kerstin Waljö

Personliga e-postadresser (även styrelsen): fornamn.efternamn@biblicum.se

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

2/2022

VAD FÅR BLIVANDE PRÄSTER OCH PASTORER LÄRA SIG?

Utbildning är viktig. Hur ska blivande präster och pastorer kunna bli goda herdar och lärare i kristna församlingar om de inte är väl förtrogna med Bibeln, *själva grundvalen för äkta kristendom*? I centrum för teologistudiet har *Gamla och Nya testamentets exegetik* stått. Poängen med rätt exegetik är att tränga in i de bibliska texterna, se vad som verkligen står där och förkunnas av Guds profeter och apostlar. *Ex-egetik* är grekiska och betyder att föra ”ut ur” (*ex*) texten vad den verkligen säger, inte läsa *in i* den egna tankar och idéer. Då gör man sig skyldig till *eis-egetik* (*eis* betyder ”in i”) och det är osakligt, en ovetenskaplig styggelse. Prof. Hugo Odeberg talade om vikten av ett *immanent* bibelstudium, dvs att *gå in i* texten, komma den så nära som möjligt med hjälp av grundspråken, ja, identifiera sig med vad som där står.

I dag

Är det så undervisningen bedrivs i dag vid de teologiska eller religionsvetenskapliga institutionerna? I *Kyrka och Folk nr 4/2022* berättar Kjell O Lejon hur det går till i dag under rubriken **Exegeter och andra exegeter eller när ”Bibelvetenskapen” blir både obiblisk och icke-vetenskaplig**. Det är på tiden att kyrkfolket får veta vad deras präster och pastorer får lära sig. Jag saxar ur artikeln:

De grundläggande teologiska förutsättningarna eller premisserna har i flera sammanhang försvunnit. I de fall de finns kvar färgas de inte sällan av perspektiv som har vänsterpolitiska, liberalteologiska, feministiska och/eller så kallade post-koloniala anstrykningar. Ibland fokuseras kraften på religionsdialog, så att det unika i kristen tro tonas ner.

I vissa fall övergår resonemangen i någon typ av religionssynkretistiskt tänkande. I andra fall går en del personer vid de religionsvetenskapliga institutionerna till och med längre än så, och försöker på märkliga "exegetiska" vägar skjuta hela kristendomen och den traditionella teologin i sank, vilket inkluderar en kraftfull attack på Bibelns tillförlitlighet och dess centrum: att Jesus Kristus och ingen annan är världens Frälsare och vårt enda hopp. Ett exempel på denna attack står "bibelvetarna" Cecilia Wassén (Uppsala universitet) och Tobias Hägerland (Göteborgs universitet) för. Båda är docenter i Nya testamentets exegetik. De förmedlar på olika sätt en bild av Jesus som blott och bart en misslyckad profet. Man kan ju fråga sig vad studenterna som kommer ut från dessa institutioner har med sig i sitt teologiska tänkande när de kliver in i kyrklig tjänst? Vad har traditionell kristen dogmatik för betydelse om Jesus endast var en misslyckad profet? Vad har kristen tro över huvud taget för relevans?

Kan det verkligen stå så illa till med teologiundervisningen, frågar sig kanske många. Tyvärr är det så illa. Läs recensionen av boken "Tala väl" under avdelningen "Litteratur", så informeras där om vad präster och pastorer får lära sig predika av en biskop plus flera professorer och andra lärare i teologi! Hur motiveras då denna skrämmande utveckling?

Med en s k "vetenskaplig utgångspunkt"

Kjell O Lejon skriver: *Det kan förvisso verka vettigt i de akademiska sammanhangen, men "vetenskapligheten" i detta fall är inte alls byggd på en neutral eller förutsättningslös hållning. Man utgår i själva verket ifrån premisser som kallas naturalistiska, det vill säga att allt måste kunna förklaras utifrån en begränsad "naturlig" förklaringsmodell. Den innefattar en specifik trosuppfattning om att Gud inte kan eller får ingå i någon exegetisk eller annan förklaringskvation. Man utgår från att bibliska under inte har kunnat ske. Jungfrufödelsen, Jesu under och uppståndelse är därför myter, inga historiska händelser.*

När David Hedegård och G A Danell såg början av denna tragiska utveckling, sa de: Vi måste göra något. Och så tog de initiativ till att Stiftelsen Biblicum bildades och Hedegård skänkte sin tidskrift "För biblisk tro" till Stiftelsen Biblicum, så att Biblicum kan nå ut med *biblisk tro*. Hur viktigt är det inte att kyrkor och församlingar får del av vad Bibeln lär? Ja, alla människor bör lära sig skilja mellan sanna och falska profeter, mellan Guds ord och människotankar.

SE

Mariologiska missförstånd

Av Lars Borgström

Jesu mor Maria intar en mycket central plats inom den romersk-katolska kyrkan. Det är enorm skillnad på den uppmärksamhet Maria ägnas inom den kyrkan och den plats hon har i Bibeln. Redan här borde en romersk katolik ställa sig frågan om inte någonting är fundamentalt fel med den Mariakult som hans kyrka ägnar sig åt. Inte heller bland de tidiga kristna författarna (skriften *De apostoliska fäderna* och tidiga kyrkofäder) möter vi något särskilt intresse för Maria, än mindre någon kult kring hennes person. Den romersk-katolska kyrkan berömmar sig ofta av att ha den kyrkliga traditionen på sin sida, men det dröjde flera hundra år efter apostlarnas tid innan Mariakulten tog form.

Den romersk-katolska kyrkan bygger inte sin lära enbart på Bibeln utan i lika hög grad på kyrkans Tradition (*Katolska Kyrkans Katekes*, avsnitt 82). Därmed har man hamnat fel i flera centrala läroartiklar eftersom inget mänskligt är ofelbart, inte ens det som är framväxt ur kristna sammanhang. Endast den heliga Skrift är ”utandad av Gud och nyttig till undervisning, tillrättavisning, upprättelse och fostran i rättfärdighet” (2 Tim 3:16). De exempel på uppfattningar som presenteras i denna artikel har uppstått i efterapostolisk tid, efter det att Bibeln var färdigskriven. Man har ändå från romersk-katolskt håll i efterhand försökt att bibliskt motivera dem genom att på ett vinklat och konstlat sätt anknyta till olika bibelverser. Detta låter sig emellertid inte göras, vilket vi nedan ska få se exempel på.

Innan vi går in på några av alla de mariologiska villolärorna, ska det sägas att Maria naturligtvis intar en viktig plats i den kristna tron. Hon fick det alldeles unika uppdraget av Herren att föda Guds Son till världen. Jesus Kristus, som är sann Gud av evighet, blev genom Guds under även sann människa genom att födas av Maria. Det är alltså genom Maria som Gud förenat sig med mänskligheten på det allra påtagligaste sätt; genom att själv bli människa. Hon är den utvalda jungfrun som

skulle föda Guds Son till vår jord (Jes 7:14, Matt 1:23). Det finns ingen anledning att förringa Maria och hennes roll i frälsningshistorien. Vi ska tvärtom prisa henne salig (Luk 1:48). Vi kan också ha henne som föredöme, såsom *Augsburgska bekännelsen* manar oss att göra beträffande helgonen (art XXI): "Om dyrkan av helgonen lära de, att man kan hålla helgonen i åminnelse, för att vi skola lära att efterlikna deras tro och goda gärningar i enlighet med vår kallelse" (SKB, s 66).

När detta nu är sagt är det viktigt att varna för all villfarelse kring hennes person. Det är inte bristen på uppmärksamhet kring Maria som är problemet, utan tvärtom att ett felriktat intresse har lett till att i synnerhet romerska katoliker riktar sina böner till henne, upphöjer henne till himladrottning, medåterlöserska mm. Maria är ingenting mer än en människa som nu, tillsammans med alla andra som dött i tron på Frälsaren, åtnjuter den eviga saligheten hos Gud. Hon är definitivt inte värd vår tillbedjan eller lovsång. Man måste som bibliskt troende och lutheran mycket bestämt ta avstånd från den mariafromhet som florerar i den romersk-katolska kyrkan, de ortodoxa kyrkorna och i högkyrkliga kretsar inom protestantiska kyrkor. Därför ska här uppmärksammas några av de missförstånd och felaktiga läror om Maria som man kan konfronteras med.

Exempel 1: Maria är alla kristnas moder

Bibelord: *Sedan sade han till lärjungen: "Där är din mor." Från den stunden tog lärjungen hem henne till sig (Joh 19:27).*

Falsk lära: Jesu ord visar att Maria är alla kristnas moder. Vi behöver hennes hjälp för att hitta rätt väg till Gud. Hon är "en moder för oss när det gäller nåden och frälsningen" (*Katolska Kyrkans Katekes*, avsnitt 968). Som en öm mor vädjar hon för oss inför Fadern i himlen. Till henne ska vi vända oss i all nöd, inte minst i vår dödsstund (*Katolska Kyrkans Katekes*, avsnitt 2677).

Riktig utläggning: Fastän själv underkastad de yttersta av lidanden på korset, såväl kroppsliga som andliga, kunde inte Jesus låta bli att tänka på sin mor och hennes framtid. In i det sista uppfyllde han budorden, i detta fall det fjärde om att hedra sin fader och sin moder. Maria började bli till åren kommen och behövde någon som tog hand om henne.

Först sade Jesus till Maria: ”Kvinna, där är din son” (Joh. 19:26). Detta ord syftade i första hand på Johannes, som från och med nu skulle vara som en son för henne. Men kanske var ordet dubbeltydigt? Ordagrant säger Jesus: ”Kvinna, se din son.” Syftade han också på sig själv, att han var ”kvinnans avkomma” som stod i begrepp att uppfylla det första löftet om frälsning (1 Mos 3:15)? Ville han rikta Marias uppmärksamhet på att han nu, med sina blödande hälar, utstod ormens bitt samtidigt som han fullbordade profetian om att djävulens makt skulle krossas?

Sedan sade han till Johannes: ”Där är din mor.” Ingenting antyder att Jesus menade något annat än att lärjungen skulle ta hand om Maria, vilket han också gjorde enligt den kyrkliga traditionen. Att i detta bibelord läsa in att Maria är *alla* kristnas moder är minst sagt långsökt, strikt talat inte ens förenligt med textens ordalydelse. Orden riktades till Johannes, inte till underförstådda läsare av texten.

Bibeln talar faktiskt om alla kristnas moder, men då är det inte fråga om Maria. Paulus skriver om *Kyrkan*: ”Men det himmelska Jerusalem är fritt, och det är vår moder” (Gal 4:26). Kyrkan är alla troendes sanna moder. I henne har de blivit födda på nytt liv, av henne tar de emot andlig näring varje dag genom Ordet och sakramenten. För att ge stöd åt sanningen att Kyrkan är de kristnas moder citerar Paulus Jesaja 54:1 och låter detta profetord syfta på det nya förbundets Kyrka:

*Jubla, du ofruktsamma
som inte föder barn!
Brist ut i jubel och ropa av fröjd,
du som inte känner födslovärkar,
för den ensammar har många barn,
fler än den som har en man (Gal 4:27).*

Exempel 2: Maria är himladrottningen

Bibelord: *Ett stort tecken visade sig i himlen: en kvinna klädd i solen och med månen under sina fötter och en krona av tolv stjärnor på sitt huvud (Upp 12:1).*

Falsk lära: Maria är himlens drottning, som ska äras genom bön och lovprisning. Den romersk-katolska kyrkan identifierar kvinnan i Up-

penbarelseboken 12 som Maria (*Katolska Kyrkans Katekes*, avsnitt 1138) och firar hennes kröning den 22 augusti.

Riktig utläggning: Johannes ser i en syn ett tecken. Det är alltså en symbolisk bild som inte kan tas bokstavligt, utan den betecknar något annat. Frågan är bara vad. Vem är kvinnan som är iklädd solen, trampar månen under sina fötter och har en krona av tolv stjärnor? De romerska katolikerna menar i allmänhet att det är jungfru Maria, men det är felaktigt. Kvinnan är Guds folk, först i Gamla testamentet och sedan i Nya testamentet. Det är fråga om Guds brud, Guds församling. Hon bär tolv stjärnor i sin krona och tolvtalet hör ju med till Guds folk i både Gamla testamentet (stammar) och Nya testamentet (apostlar).

Att kvinnan omöjligt kan vara Maria framgår av att hon förföljs av draken och flyr ut i öknen under ”ettusen tvåhundra sextio dagar” (v 6) eller ”en tid, tider och en halv tid” (v 14), vilket är samma tidsrymd, nämligen tre och ett halvt år (”tid, tider och en halv tid” innebär ett år, två år och ett halvt år). Denna tid anges som svar i Dan. 12:7, när Daniel frågat hur lång tid som ska dröja innan domedagen sker, då de döda ska uppstå (Dan 12:2). Under hela tiden fram till domedagen kommer alltså kvinnan att vara förföljd och föra en ökentillvaro. Maria befinner sig emellertid sedan snart två tusen år utom all fara i den eviga saligheten. Hon kan därför inte vara den kvinna som omnämns i Upp 12. Den sanna kristna kyrkan finner sig dock aldrig tillrätta i världen, utan utstår i varje tid förföljelse och attacker från djävulen i olika former.

Att kvinnan omöjligt är Maria framgår även av v 17. Där sägs kvinnan ha flera barn, och dessa ”lyder Guds bud och håller fast vid Jesu vittnesbörd”. Det är alltså de kristna det är fråga om, som ju är födda av Guds församling, dvs Kyrkan (jfr Gal 4:26). De är inte födda av Maria, utan av Ordet och dopet som förvaltas av Guds församling.

Kvinnan är klädd i himmelsk härlighet. Vi får i dessa verser se församlingen ur Guds perspektiv. De kristnas härlighet syns inte på jorden, men väl från himlen. Kvinnan är klädd i solen. I Upp. 1:16 sägs Kristi, Människosönens, ansikte lysa som solen. Kvinnan, församlingen, är alltså iklädd Kristi härlighet.

Vi kan här jämföra med den stora skökan i Upp 17:3–4. Skökan symboliserar den gudsfrånvända, falska kyrkan. Hon står i skarp kontrast till bruden. Skökan sitter på vilddjuret, den världsliga makten i dess kristendomsfientliga aspekt, och är klädd med världslig ståt, medan

bruden är satt i det himmelska och är iklädd Kristi härlighet (jfr Ef 2:6–7).

De enda gångerna ”himlens drottning” nämns i Bibeln är i Jeremias bok (7:18; 44:17–19, 25). Då avses den kananeiska fruktbarhetsgudinnan Ashera.

Exempel 3: Maria skänker nåd

Bibelord: *Var hälsad, Maria, full av nåd, Herren är med dig* (Luk 1:28, Versio Vulgata i svensk översättning).

Falsk lära: Maria har tagit emot oerhört mycket nåd av Gud, så mycket att hon kan dela med sig av den åt alla som ber henne om det. ”Den nåd, vilken fyller henne till brädden, består i hans närvaro som är all nåds källa” (*Katolska kyrkans katekes*, avsnitt 2676). Därför vänder vi oss till henne och ber:

”Var hälsad Maria, full av nåd, Herren är med Dig, välsignad är Du bland kvinnor och välsignad är Din livsfrukt Jesus. Heliga Maria, Guds Moder, bed för oss syndare, nu och i vår dödsstund. Amen!”

(Denna bön, Ave Maria, är den mest frekventa av Rosenkransens böner. Rosenkransen består av ett Fader vår följt av tio Ave Maria, en Gloria Patri och en Fatimas dekadböen.)

Riktig utläggning: Bönen Ave Maria bygger på Hieronymus felöversättning av Luk 1:28. Hans bibelöversättning *Versio Vulgata* ansågs länge inspirerad och var allenarådande under hela medeltiden i den romersk-katolska kyrkan. Där heter det: ”Et ingressus angelus ad eam dixit: Ave *gratia plena* (min kursiv). Dominus tecum benedicta tu in mulieribus.” Gratia plena betyder ”full av nåd”, men Maria är inte full av nåd utan har *fått* nåd, alltså blivit benådad. Grundtextens grekiska ord är *kecharitāmēnē*, som står i perfekt particip (passivum). Folkbibeln 2015 (liksom andra moderna översättningar) har en korrekt översättning: ”Gläd dig (eller ”var hälsad”, se fotnot), du som fått nåd! Herren är med dig.”

En romersk-katolsk bibelöversättning (Douay-Rheims 1899, American Edition) har hållit fast vid den gamla missuppfattningen

(därför att den är översatt från Versio Vulgata) och översätter: "And the angel being come in, said unto her: Hail, full of grace, the Lord is with thee: blessed art thou among women." Annars har moderna romersk-katolska översättningar släppt formuleringen att Maria skulle vara "full av nåd", men i andakts- och bönelivet fortsätter romerska katoliker den gamla traditionen – som grundar sig på Hieronymus felöversättning – att kalla Maria för "full av nåd".

Att man ber Maria om nåd beror också på en missuppfattning om vad nåd innebär. Grundbetydelsen av ordet nåd är på svenska, liksom på grekiska (*charis*), ett efterskänkande av straff. En brottsling, som rätteligen borde straffas, kan bli benådad och på det sättet helt undgå straff. Så används också ordet i Nya testamentet: "Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd (*charis*), därför att de är friköpta av Kristus Jesus" (Rom 3:23–24, se även 1 Tim 1:2; 2 Tim 1:2 m fl). I biblisk/luthersk lära är Guds nåd helt koncentrerad till den andra trosartikeln; Gud är nådig pga Jesu frälsningsverk på Golgatas kors och hans uppståndelse på den tredje dagen. Allt är kristocentriskt orienterat. Allt har också skett utanför människan (*extra nos*) och vi har endast att ta emot den fullbordade frälsningen genom tron.

I den romersk-katolska teologin har nåden i stället förvandlats till andliga nådekrafter/substanser, olika slags krafter med vilka människan först samverkar för att bli omvänd och sedan samverkar med ytterligare för att bli frälst till evigt liv. Guds nåd har blivit nådekrafter och förläggs till den tredje trosartikeln; om den helige Ande och helgelsen. Människans helgelse och gärningar ställs i centrum i stället för Kristi verk. Inte nog med det: Enligt romersk-katolsk uppfattning har helgonen presterat fler förtjänstfulla gärningar än vad de själva behöver. Dessa överskjutande meriter (överloppsgärningar) förfogar kyrkan över och de kan överföras till vanliga kristna, som då slipper att renas i skärselden lika länge som de annars skulle vara tvungna till.

Vulgatas felöversättning av Luk 1:28, i kombination med den romersk-katolska villoläran om helgonens överskjutande meriter, har lett till att människor ber Maria om att få del av hennes överflöd av nåd. Uppfattningen att nåden är en substans (jfr *gratia infusa*) snarare än ett undslippande av straff spelar naturligtvis också in: Maria är som en överfull behållare av nåd och bedjaren hoppas att få del av överflödet. Bibliskt? Knappast. Vi möter inte i Bibeln en enda bön till något avlidet helgon.

Den riktiga förståelsen av Luk 1:28 är i stället att Maria var en syndare i behov av nåd och förlåtelse precis som alla andra människor. Paulus skriver: ”Alla har syndat och saknar härligheten från Gud” (Rom 3:23). Men det stannar inte vid detta. Hon var en syndare *som mottagit nåd från Gud!* Det är det stora. Maria var kristen. Hon blev frälst från sina synder genom sin Son. Och denna nåd finns tillgänglig inte bara för henne utan för alla människor: ”Var och en som åkallar Herrens namn ska bli frälst” (Rom 10:13).

Ett flödande ljus

– predikningar genom Romarbrevet

En bibelutläggande förkunnelse med 33 predikningar över Romarbrevet.

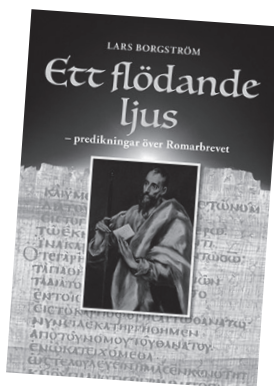
Av Lars Borgström

Seth Erlandsson skriver: ”Lars Borgström identifierar sig med Paulus, kryper bildligt talat in i honom, i hans tankevärld. Han klargör bakgrunden till de lärofrågor som Paulus finner det nödvändigt att undervisa om. Ord och sammanhang som kan vara svåra att förstå på avstånd blir så tydliga. Han predikar med samma frimodighet som aposteln, rättfram och klarläggande. Han kallar sin bok för ’bibelutläggande förkunnelse’, och sådan får vi verkligen del av.

Vad väntar man sig av en bibelkommentar? Att den sakligt ska förklara vad som verkligen står. En sådan förväntan blir inte alltid uppfylld. Men denna bok uppfyller den. Läs den! Jag gratulerar dig till ett berikande studium.”

Pris: 149,00 kr

Ny adress till Biblicums förlag: <https://biblicum.nu>

Liknelsen om ogräset (Matt 13:24–30)

Av Ola Österbacka

Han lade fram en annan liknelse för dem: "Himmelriket är som en man som sådde god säd i sin åker. Men medan folket sov, kom hans fiende och sådde ogräs mitt bland vetet och gick sedan sin väg. När säden växte upp och gick i ax, visade sig också ogräset.

Då gick tjänarna till sin herre och sade: Herre, visst sådde du god säd i din åker? Varifrån kommer då ogräset? Han svarade: Detta har en fiende gjort. Tjänarna frågade honom: Vill du att vi ska gå och samla ihop det? Nej, svarade han, då kan ni rycka upp vetet samtidigt som ni rensar ut ogräset. Låt båda växa tillsammans fram till skörden. När skördetiden är inne, ska jag säga till skördemännen: Samla först ihop ogräset och bind det i knippen för att brännas. Men vetet ska ni samla in i min lada."

Hela kapitel 13 hos Matteus ägnas åt Jesu säningsverksamhet. Han berättar liknelser. Han förklarar för sina lärjungar varför han undervisar i liknelser, *för de ser utan att se och hör utan att höra eller förstå* (v 13). Så citerar han Jesaja som talar om folkets förhärdelse. Men så fortsätter han (v16): *Men saliga är era ögon som ser och era öron som hör.*

Jesus kunde ännu inte träda fram i sin fulla härlighet. Ändå hände det att det blev en massrörelse och man ville med våld göra honom till kung, sin jordiska Messias. Därför händer det ofta att Jesus förbjuder dem som han botar att berätta om honom. Därför talar han bara i liknelser, för att folket inte är moget att höra hela sanningen.

Vanligen har Jesus framgång och drar till sig stora skaror, men i slutet av kapitlet berättar Matteus om hur hans egen hemstad Nasaret tar anstöt av honom.

Denna liknelse är en av dem som Jesus förklarar för sina lärjungar, på samma sätt som den första i kapitel 13, liknelsen om de fyra slagen av åker. I v 36 berättas om hur de ber honom förklara liknelsen om ogräset. Jesus säger då att åkern, där den goda säden sås ut, är världen. Den goda

såden är rikets barn, ogräset är den ondes barn. Fienden är djävulen. Skördemännen är änglarna, som ska samla ihop de onda vid tidens slut. Då ska skiljedomen falla, men här i tiden får vi nöja oss med att onda och goda finns tillsammans.

1. Det finns ingen ren människa och ingen ren församling. Renhet finns bara hos Jesus

Liknelsen utgör en kraftig vederläggning av den svärmiska tanken att vi ska kunna bli syndfria, och att vi ska kunna bilda rena församlingar här på jorden.

Ända sedan syndafallet har den gamla ormen, djävulen, sått sin onda säd bland oss människor. Han lyckades förföra Eva och sedan också Adam med sin förvrängning av Guds ord. Så kom mord och bedrägerier in bland Adams barn, också bland de män som Gud hade utvalt att bli stamfäder för Frälsaren. Och så får vi alla dras med syndens lusta i vår kropp. Gud gav Mose sina bud för att människorna inte kunde leva rätt utan dem. Och inte ens fast han gav dem buden kunde de följa dem. Då folket stod inför Sinai och hörde Guds lag föreläsa sa de med en mun: *Allt det här vill vi göra.* Men det dröjde inte länge förrän de svek storligen och fick Aron att göra en kalv av guld, som de menade var den gud som hade lett dem ut ur Egypten. Så måste Gud straffa dem.

Guds lag dödar oss och vår tilltro till oss själva. Den visar hur långt vi är från att följa Guds vilja. Paulus uttrycker det så här (Rom 3:19f): *Men vi vet att allt som lagen säger är riktat till dem som står under lagen, för att varje mun ska tystas och hela världen stå skyldig inför Gud. Ingen människa förklaras rättfärdig inför honom genom laggärningar. Vad som ges genom lagen är insikt om synd.*

Varje mun ska tystas. Alla har syndat. Johannes säger (1 Joh 1:8): *Om vi säger att vi inte har synd, bedrar vi oss själva och sanningen finns inte i oss.*

Utan den renhet som Jesus har, som han visade i sitt rena och syndfria liv, som han låter oss få bära frukten av när vi döps i hans namn, och som vi genom tron får äga som vår egen, så skulle vi höra till dem som änglarna rycker upp och kastar i den brinnande ugnen på den yttersta dagen. Men han har friköpt oss från helvetet och djävulens makt genom att han offrade sig på korset. Han led i stället för oss, som är fulla av synd och draggift, och därmed är vi frikända i domen genom tron på honom.

Ingen finns som är ren inför Gud. Djävulen har sått ut ond säd, sitt drakgift i oss, så att vår gamla köttsliga natur är ovillig att följa Guds ord och vår tunga är snabb att uttala förbannelser och ont tal.

Men genom dopet och tron har vi fått del av Jesu renhet. Vi som är döpta till Kristus har klätt oss i honom. Vår synd är övertäckt och den ska inte döma oss. Vi får ta till oss av Jesu ord: *Saliga är era ögon som ser och era öron som hör*. Genom hans nåd har vi fått en lust att följa Jesus och lyssna till Guds lag, en ny människa som är född av Anden.

Men varför blir jag då inte kvitt den gamla, onda naturen i mitt kött? Det är för att ogräset inte ska rensas bort förrän på domens dag. Vi är sådana att vi behöver den här striden i vårt kött så länge vi lever här på jorden.

Det ger oss också ett visst svar på frågan varför vi ser lidande och död ibland oss. Vi får inte hela svaret på frågan varför det onda får vara kvar. Men vi får veta att Gud har sin plan. Gud tillåter inte att ogräset rycks upp nu. Djävulen har ännu en viss makt att förstöra, fast det sker bara så långt Gud tillåter. Men på den dagen, när den yttersta domen faller, då ska det vara definitivt slut med ondskan.

Det onda finns också mitt i våra kristna församlingar. Det finns förargelser och missämja, därför att det ogräs som djävulen har sått också finns bland kristna. Särskilt där Guds ord predikas rent och klart sätter djävulen in sin draksädd. Det är därför som det verkar som om splittringar drabbar bekännelsetrogna församlingar mer än avfallna församlingar och kyrkor. Djävulen behöver ju inte anstränga sig där människor redan gått bort från Guds ord. Men där Guds ord om Frälsarens gärning för att ta bort världens synder är verksamt, där har han bråttom med sin draksädd. Luther klagar i Stora galaterbrevskommentaren (i anslutning till 5:11):

Därför skulle jag icke gärna vilja, att påve, biskopar, furstar och svärmeandar vore överens med oss. Sådan endräkt skulle nämligen vara ett säkert tecken på att vi förlorat den rätta läran. Kort sagt, kyrkan måste lida förföljelse, när hon lär evangeliet rent. - - -

På evangelii framgång måste därför med nödvändighet följa korsets stötesten. I annat fall har man icke träffat djävulen ordentligt utan endast klappat honom litet. Om han verkligen angripes, ligger han icke stilla, utan då ställer han till med ett förfärligt oväsen och vänder upp och ned på allting.

En ren församling får vi uppleva först i himlen. Där ska allt ont vara

borta. Där behöver vi inte råka ut för frestelser i vårt kött, där behöver vi inte råka ut för besvikelser då kära vänner överger oss, där behöver vi inte uppleva angrepp på vår tro.

2. Ogräset ska bekämpas med Guds ord

Men hur ska vi då motarbeta denna draksådd? Jesus ger oss ett klart besked: båda slagen måste växa tillsammans intill skördetiden. Lika lite som vi kan utrota syndagiftet ur våra jordiska kroppar, lika lite kan vi fullständigt rensa vår gemenskap från alla djävulens försåtliga attacker.

Det har man ändå försökt göra på olika sätt. Den romersk-katolska kyrkan gick till hårt angrepp mot evangeliet, särskilt efter Luthers tid. Den försökte med vapenmakt rensa bort det som de ansåg vara kätterier. En del av reformationstidens radikala rörelser försökte också utrota kätterier med våld. Så försökte också vår statskyrka göra när väckelser uppstod på 1800-talet. Då förbjöd man Guds ords sammankomster i hemmen och hotade dem med landsförvisning som bröt mot detta s k konventikelplakat.

Men vi ska inte slå ihjäl villolärarna eller på annat sätt bruka våld, utan bekämpa dem med Guds ord. De måste få finnas i världen. Paulus skriver (1 Kor 11:19): *Det måste finnas partier bland er, för att visa vilka av er som håller provet.*

Men det finns en absolut gräns: vi får inte låta villolärarna komma på våra predikstolar. Vi har fått klara ord på att vi ska ta oss till vara för falska profeter och dra oss ifrån dem. Vi ska inte rycka upp dem med rötterna, alltså döda dem med svärd, men vi ska utrota dem från våra församlingar med Guds ord.

Vi måste noga skilja mellan kärleken i livet och omsorgen om Guds ord. Jag vill ta ännu ett citat från Luthers Stora galaterbrevskommentar (till 5:9):

Läran är icke vår utan Guds. Vi äro endast hans kallade tjänare. Därför kunna vi icke uppgiva eller förändra en enda prick i den. Livet åter är vårt. Vad livet angår kunna därför sakramenterarna icke fordra något av oss, som vi icke skulle vilja eller t. o. m. böra underkasta oss, medgiva och fördraga, så länge blott läran och tron icke äventyras.

Luther jämför Guds ords lära vid en matematisk punkt. Den är odelbar. Vi har inte rätt att tumma på Guds ord och ändra något. Men när det gäller vårt liv, då ska vi vara ödmjuka, då ska vi böja oss, då ska vi under-

kasta oss och ha fördragsamhet. Då gäller det som Jesus lärde oss: vänd andra kinden till, gå två mil när någon ber dig gå en mil.

Därför behöver vi noggrant studera Guds ord. Vi behöver ha det hos oss varje dag och läsa det under bön om den Helige Andes ledning och förklaring. Och när han säger något, då ska vi lyda.

Nu kanske vi då frågar: hur ska vi då göra med dem som lär annorlunda, och som redan har tagit sig upp i predikstolarna? Ska vi då bara lyfta fram det sanna evangeliet och inte bestraffa och tillrättavisa?

Här har vi ett bra svar i bekännelseskriterierna, Konkordieformeln (SD, 14):

För att bevara den rena läran och bibehålla en fast grundad och Gud behaglig endräkt i kyrkan är det nödvändigt att icke blott rätt driva den rena sunnda läran, utan även tillbakavisa dem, som motsäga den och lära annorlunda. 1 Tim. 3, Tit. 1. Ty trogna herdar böra, såsom Luther säger, dels föra sina får på bete och föda dem, dels skydda dem för ulvarna, så att de taga sig till vara för främmande röster, Joh. 10, och skilja det kostbara från det värdelösa, Jer 15.

Vi kan inte stillatigande låta den falska lärans ogräs konkurrera med den sunnda läran. Då tar den överhanden, så som ogräset lätt förkväver vetet i åkern. Bibeln säger att vi ska dra oss ifrån dem som lär falskt. Johannes skriver i sitt andra brev att vi inte ska ta emot dem och hälsa dem välkomna. Därför är vi stränga i vår församling och går inte in i samverkan med dem som tillåter falska lärare bland sig. Det är kärlekslöst, både mot de falska lärarna själva och deras åhörare, att inte svinga Andens svärd mot dem. Men vi ska inte försöka utrota dem med våld. De falska lärarna ska inte avrättas som man ibland har gjort i historien. Det är Guds sak att fälla den yttersta domen. Kanhända ska de ännu inse sin dårskap och omvända sig.

Vi kan inte skapa rena församlingar här på vår jord. Det kommer alltid att finnas hycklare, låtsaskristna, som bär ett sant kännetecken på att vara en kristen. Sådana hälsar vi därför som kristna bröder och systrar i våra församlingar, även om de i själva verket enligt Jesu ord är ogräs. På den sista dagen ska det bli klart vem som håller provet. Redan nu vet Gud vilka det är, men vi vet inte. Då ska Gud sända sina änglar för att skilja ogräset från vetet. Det vi kan veta i dag är vem som avger en rätt bekännelse. Därför är det bekännelsen som är det avgörande vilka som vi räknar som kristna bröder och systrar.

Och så fortsätter vi att be att alla ska vara ett, att också de som nu inte delar vår gemenskap ska göra det. Vi fortsätter, som Judas skriver i sitt brev (v 3): ... *att mana er fortsätta kämpa för den tro som en gång för alla har överlämnats åt de heliga.*

Predikarens bok

– en ofta missförstådd bok

Av Seth Erlandsson

”Gudsfruktan förenad med förnöjsamhet” kan sättas som rubrik på denna ofta missförstådda bibelbok. På hebreiska lyder titeln ”Ord av Predikaren”, och den kan också översättas ”Samlaren”. Enligt boken själv är författaren ”son till David, kung i Jerusalem”, alltså kung Salomo. När han ser tillbaka på allt han gjort i sitt liv konstaterar han: ”Vad vinner människan med all sin möda där hon strävar under solen?”

Salomo är medveten om att han inte håller måttet inför Guds lydnadskrav. Hans och alla syndares enda räddning är Messias ställföreträdande laguppfyllelse och betalning av alla människors syndaskuld.

Boken är tryckt i fickformat – 11 x 17 cm – och är lämplig att ha i fickan för att ges åt intresserade vid lämpligt tillfälle.

Pris: 30,00 kr

Ny adress till Biblicums förlag: <https://biblicum.nu>

Delade meningar om Jesus – varför?

Av Stefan Hedkvist

Några ur folkmassan som hörde hans ord sa: "Han måste vara Profeten." Andra sa: "Han är Messias", men andra sa: "Messias kommer väl inte från Galileen? Säger inte Skriften att Messias kommer från Davids ätt och från Betlehem, byn där David bodde?" Så blev det splittring bland folket för hans skull. Några ville gripa honom, men ingen bar hand på honom.

Tempelvakterna kom tillbaka till översteprästerna och fariseerna, som frågade dem: "Varför har ni inte fört hit honom?" De svarade: "Aldrig har någon människa talat som han." Då sa fariseerna till dem: "Har ni också blivit förledda? Finns det någon bland rådsherrarna eller fariseerna som tror på honom? Men den här folkhopan som inte kan lagen, den är förbannad."

Nikodemus, han som tidigare hade kommit till Jesus och som var en av dem, sa: "Vår lag dömer väl inte någon utan att man först hör honom och tar reda på vad han har gjort?" De svarade: "Är du också från Galileen? Sök i Skriften, så ser du att ingen profet kommer från Galileen" (Joh 7:40–52).

Det uppstod delade meningar om Jesus bland folket. Vad berodde denna söndring på? På Jesus eller på människorna?

Ingen kan förbli neutral i förhållande till Jesus

Jesus och hans budskap skapar söndring, för eller emot. Jesus säger i Matt 10: *Tro inte att jag har kommit för att skapa fred på jorden. Jag har inte kommit med fred utan med svärd. Jag har kommit för att skilja en son från sin far, en dotter från sin mor och en sonhustru från sin svärmor, och en man får sina egna till fiender.* En del tar emot evangeliet, andra avvisar det. Evangeliet gör en del till Guds barn och för dem in i Guds rike. Andra nås av samma inbjudan men avvisar den och blir kvar utanför

Guds rike. Jesus säger i Matt 12: *Den som inte är med mig, han är emot mig, och den som inte församlas med mig, han förskingras.* Av texten ovan, Joh 7, ser vi att när folket hörde Jesu predikan och såg hans gärningar fick han en del med sig, andra mot sig.

Överallt där evangeliet blir förkunnat uppstår delade meningar. Liksom Jesus fick en del emot sig så kommer alla som vittnar om Jesus vinna någon men få andra emot sig. Därför skriver Johannes: *Bröder, var inte förvånade om världen hatar er* (1 Joh 3:13). Denna fiendskap som uppstår där evangeliet förkunnas är inget att bli förvånad över, den är snarare att vänta lika säkert som en naturlag.

Varför möter Jesus och hans evangelium motstånd?

Paulus skriver: *Köttets sinne är fiendskap mot Gud.* Detta bibelställe handlar om människan sådan hon är i sig själv, av naturen. Därför kan ingen av egna krafter komma till Jesus eller hans evangelium. Snarare tål man inte evangeliet, och inte heller dem som förkunnar det. **Den naturliga människans bortvändhet och fiendskap mot Gud är en av orsakerna** till motstånd och delade meningar om Jesus. Söndring mellan människor kan inte undvikas utan följer evangeliet. Det ligger i sakens natur för somliga blir Guds barn och andra gör motstånd. Vi kan inte förhindra söndrig på grund av evangeliet. Vi kan ju inte ändra på människors fientliga sinne utom just genom att förkunna evangeliet.

Delade meningar beror också på okunnighet. Vi hör att de som förkastade Jesus gjorde det på grund av felaktiga argument. Så gjorde också fariseerna i det Stora rådet. Folket avvisade Jesus trots hans uppenbara gudomliga gärningar med hänvisning till att man trodde sig veta att Jesus var från Galileen och man visste att Messias skulle födas i Betlehem. I sin otro sökte man argument mot honom och grep första bästa utan att undersöka saken. De hade bara behövt fråga honom var han var född. På samma sätt gjorde fariseerna i Stora rådet. De var lärda människor men handlade ändå på samma sätt som folket. De drog förhastade slutsatser och ville inte undersöka saken. Fariseerna hade kompetens att forska i Skrifterna och de kunde fråga Jesus för att ta reda på hur det förhöll sig. Men de ville inte.

När Nikodemus sa: *"Vår lag dömer väl inte någon utan att man först hör honom och tar reda på vad han har gjort?"* De svarade: *"Är du också från Galileen? Sök i Skriften, så ser du att ingen profet kommer från Galileen."*

De ville med andra ord inte höra honom eller undersöka saken. Och deras argument är förvånande. Påståendet att ingen profet kommer från Galileen stämmer inte. Profeten Jona var därifrån. Han föddes troligtvis bara några få kilometer norr om Nasaret. I Skriften finns profetian om Sebulons och Naftalis land, alltså Galileen, där det heter: *Det folk som vandrar i mörkret ska se ett stort ljus*. Profetian i Jesaja 9 talar om Messias som ska födas av en jungfru och uppenbaras för folket i Galileen. Fariseernas argument mot Jesus stämmer inte. Men så är det med otron. För att tro kräver man bevis och frågar efter tecken från himmelen, men för att bli kvar i otro duger vilka felaktiga och okunniga argument som helst. Så är det för många människor än idag. Man tycker sig vara upplyst, men ljuset man har är mörker.

Försök att hindra motstånd genom att ändra budskapet

En del kyrkor har ändrat sitt budskap för att inte skaffa sig fiender. När kyrkan i stället för evangeliet börjar förkunna broderskap mellan folken, solidaritet, kärlek och omtanke, social rättvisa, ekonomisk rättvisa, miljöhänsyn mm, så undviker man mycket av den förargelse och söndring som Jesus och hans evangelium orsakar. Men det är inte vår uppgift att försöka komma undan konsekvenserna som följer på en klar bekännelse. Vår uppgift är att troget bekänna Skriftens lära och bära konsekvenserna av det. Jesus säger: *Tro inte att jag har kommit med frid till jorden. Jag har inte kommit med frid utan med svärd*, och strax därefter säger han: *Den som inte tar sitt kors på sig och följer mig, han är mig inte värdig. Den som finner sitt liv, han ska mista det. Men den som mister sitt liv för min skull, han ska finna det*. Vår sak är att hålla oss till Kristus, följa honom och sedan tåligt lida konsekvenserna – även om det innebär att vi till och med mister livet, så som vi hör skedde med apostlarna och många bekännare i urkyrkan.

Vad menas med att ta sitt kors på sig?

Att bekänna Kristus och tåligt lida konsekvenserna av beaktelsen är att ta sitt kors på sig och följa Jesus. Korset är inte de lidanden vi drar på oss genom att vi förargar människor på annat sätt eller att vi får lida för att vi uppför oss illa. Petrus skriver ju: *Herren Kristus ska ni hålla helig i era hjärtan. Var alltid beredda att svara var och en som begär att ni förklarar det hopp ni äger. Men låt det ske ödmjukt, med respekt och ett rent samvete, så att de som talar illa om er goda livsföring i Kristus får skämmas*

för sitt förtal. Ty det är bättre att lida för goda gärningar, om det skulle vara Guds vilja, än att lida för onda gärningar (1 Pet 3:15–17). Vi ska behandla människor med respekt. Ska människor vända sig mot oss ska det ske för evangeliets skull och inget annat. När vi bekänner Kristus får vi räkna med att bli motsagda. Det är inget vi kan förhindra utan det är det kors vi får bära för Kristi skull.

Söndring mellan troende eller inom församlingen är en helt annan sak. Sådana motsättningar ska förhindras och lösas när de uppstår. Söndringar mellan troende beror ju inte på evangeliet utan på andra saker som borde stå under ömsesidigt överseende och fördragsamhet. Paulus skriver: *I vår Herre Jesu Kristi namn uppmanar jag er, bröder, att ni alla ska vara eniga i det ni säger och inte låta splittring finnas bland er, utan stå enade i samma sinne och samma mening (1 Kor 1:10).*

Undersök saken först, fäll sedan domen!

Att ta ställning för eller emot Jesus är att ta ställning till en person. Alltför många ställningstaganden som människor gör grundar sig på förutfattade meningar, förhastade slutsatser eller på okunnighet. Därför är det en god ordning som Nikodemus framhåller; undersök saken först, fäll sedan domen: *Vår lag dömer väl inte någon utan att man först hör honom och tar reda på vad han har gjort?* Den regeln följde Nikodemus. Vi hör om honom i Johannes tredje kapitel, hur han kom till Jesus om natten för att fråga honom och bilda sig en egen uppfattning. Av vår text förstår vi att han sympatiserade med Jesus även om han inte öppet bekände honom. Han försvarade honom med en regel som ligger till grund för all rättssäkerhet. Men efter Jesu död framträdde Nikodemus som en lärjunge som bekände Kristus och var beredd att lida för honom. Hur hade han kommit fram till den bekännelsen? Ja, han hade undersökt saken och blivit övertygad av sanningen. Han hade själv hört Jesus, han hade provat Jesu gärningar och han hade jämfört det han sett och hört med Skriftens profetior om Messias. Efter att ha provat Jesu ord och gärningar utifrån Skriften hade han blivit övertygad om att Jesus var Messias.

På samma sätt ska vi göra för att komma fram till en frimodig bekännelse. Vi ska pröva saken noggrant. Vi ska fråga, undersöka och pröva. Nu vandrar inte längre Jesus på jorden så att vi kan komma till honom som Nikodemus gjorde. Vad gör vi då? Ja, då får vi pröva ögonvittnens redogörelser och berättelser. Apostlarnas skrifter är ögonvittnens berättelser.

telser som vi ska pröva mot Gamla testamentets skrifter. Då kommer vi att förstå att Jesus är uppfyllelsen av de forntida profetierna om världens Frälsare. Den som så forskar i Skrifterna för att lära känna Jesus, vem han är och vad han gjort, kommer också att bli övertygad av sanningen och komma fram till tron. Johannes skriver: *Många andra tecken som inte är nerskrivna i denna bok gjorde Jesus inför sina lärjungar. Men dessa har blivit nerskrivna för att ni ska tro att Jesus är Messias, Guds Son, och för att ni genom tron ska ha liv i hans namn.* Apostlarnas ögonvittnesskildring har kraft att ge oss den frälsande tron på Jesus.

Profeten Sakarja och hans bok

Av Seth Erlandsson

Kommer till hösten!

Sju nattliga syner

Mannen bland myrträderna

Fyra horn och fyra smeder

En man med ett mätsnöre

Översteprästen Josua inför HERRENS Ängel

Ljusstaken och de två olivträderna

Den flygande bokrullen och kvinnan i tunnan

De fyra vagnarna

Slutord efter de sju synerna: Den sanne översteprästen

Orsaken till ödeläggelsen och Herrens frälsningslöften

Folkets fastande vittnade inte om ånger och tro

Löftesord om den messianska välsignelsen över Sion

Dom och frälsning. Skillnaden mellan världens riken och Guds rike

Sions fiender och frälsningen genom Messias

Befrielsen genom förbundsblodet

Domen över falska herdar och den sanne herden

Domen över Jerusalem och dess frälsning

HERRENS dag med slutlig dom och befrielse

Ett smakprov ur en kommande bok om Sakarja

I. Inledning, kap 1:1–6

Sakarja börjar sin bok med att ange *när* och *hur* han blev en Herrens profet (vers 1). Precis som Mose talar om sig själv i tredje person (se 2 Mos – 5 Mos), så gör också Sakarja det. I den persiske kungen Darejavesch 2:a regeringsår, i 8:e månaden, dvs i okt/nov 520 f Kr, kom *HERRENS ord till profeten Sakarja, son till Berekja, son till Iddo*. Han utvaldes att vara *HERRENS mun*.¹ Bakgrunden till sitt gudomliga uppdrag anger Sakarja omedelbart: *HERREN var vred på era fäder* (vers 2). Varför var Herren vred? De lyssnade inte till de profeter som *HERREN* Sebaot sände till dem och sa: *Vänd nu om från era onda vägar och era onda gärningar. Men de lyssnade inte och brydde sig inte om mig* (vers 4).

Genom hela Israels historia går det som en röd tråd att Israels barn ständigt vänder Herren och hans ord ryggen, fastän han visat dem så ofattbar stor kärlek: räddat dem från trälomslandet Egypten och gång på gång tagit sig an dem trots de flestas otro och avfällighet. För *HERREN* är ”en barmhärtig och nådig Gud, sen till vrede och stor i nåd och sanning” (2 Mos 34:6). På Jesajas tid, 700 år efter Moses tid, var det lika illa med folket som på Moses tid: ”Hela dagen har jag räckt ut mina händer mot ett trotsigt folk, som vandrar den väg som inte är god, som följer sina egna tankar, ett folk som ständigt kränker mig rakt i ansiktet” (Jes 65:2f).

Mot slutet av 700-talet f Kr hade Guds vredesdom drabbat dem genom assyrierna och sedan när 600-talet gick mot sitt slut genom kaldeerna. De hade deporterats i omgångar från sitt land och drabbats av babylonisk fångenskap. Men Gud vill ingen syndares död. ”Jag finner ingen glädje i någons död, säger Herren GUD. Vänd därför om, så får

¹ En profet är ”*HERRENS mun*”, se Jesaja i Jes 1:20; 30:2; 40:5; 58:14, och se hur Mose reagerade när han fick Herrens uppdrag att vara hans mun (2 Mos 4:10–16).

ni leva” (se Hes 18:23). Det till synes omöjliga löftet att med hjälp av hedningen Koresh få återvända och bygga upp templet i Jerusalem, givet redan genom Jesaja (se Jes 44:28), och att Gud skulle uppfylla detta löfte ”när 70 år har gått för Babel” (se Jer 29:19), det hade nu blivit verklighet. HERREN hade tydligt visat att det är dåraktigt att mistro honom. Både hans domsord och hans löftesord går i uppfyllelse. Han är verkligen ”stor i nåd och sanning”.

Syftet med Sakarjas förkunnelse är att de återvändande ska stärkas i förtröstan på Gud, lita på honom, inte som fäderna vända sig *bort* från honom utan *till* honom. *Var inte som era fäder!* (vers 4). Ordagrant står det i vers 3 med stark betoning på att det är HERRENS ord: *Du ska säga till dem: Så säger HERREN Sebaot: Vänd om till mig! Så lyder HERREN Sebaots ord.* Kraften till omvändelse ligger i löftesordet som omedelbart ges: *Och jag ska vända om till er, säger HERREN Sebaot.* Lägg märke till att det står ”HERREN Sebaot” tre gånger i denna vers. Därmed betonas Guds förmåga, hans storhet och makt. Ordet ”Sebaot” understryker nämligen att Gud är den allsmäktige Skaparen som råder över alla ”härskaror”, inte bara över jordiska makter utan över alla himlakroppar i hela universum.

Gud är alltså mäktig och tillförlitlig, evigt densamme. Människor däremot har inte Guds beständighet. ”Människors barn är bara en vindpust, myndiga herrar sviker”, skriver kung David i Ps 62:10. Och Sakarja som Guds mun skriver: *Era fäder, var är de? Och profeterna, lever de kvar för evigt?* (vers 5). Lyssna alltså till de sanna profeterna nu, medan ni har dem ibland er! Det kan komma en tid, som profeten Amos skriver om, när de ska söka HERRENS ord men inte finna det: ”De ska irra omkring från hav till hav och springa hit och dit från norr till öster för att söka efter HERRENS ord, men de ska inte finna det” (Amos 8:12). Lyssna därför till ”Guds mun” medan Herrens profet är hos er. ”I dag, om ni hör hans röst, förhärda inte era hjärtan”, skriver psalmisten i Ps 95:7f.

Vad menar då Sakarja när han skriver: *Men mina ord och mina stadgar som jag gav mina tjänare profeterna, de träffade era fäder* (vers 6a). Det hebreiska verbet *hissig* (stamformen *hifil* av *naság*) kan översättas med ”träffade, nådde fram till” men också ”hann ifatt”. Bakgrunden är att vi människor ständigt flyr bort från Gud pga vår synd och vänder oss till andra gudar. Det hade också israeliterna gjort. Men Gud är så

god och nådig mot oss syndare att han ”jagar efter” oss (så ordagrant i herdepsalmen, Ps 23:6). *Han hade hunnit ifatt de återvändande, nått dem med sitt ord.* ”De förlorade ska jag söka upp, de som gått vilse ska jag föra tillbaka”, säger HERREN genom Hesekiel (Hes 34:16). Guds ord har makt att öppna våra ögon för våra syndiga gärningar och omvända oss från otro till förtröstan på hans löftesord. Det hade nu skett med en del av deras fäder. De bekände att landsförvisningen var Guds rättvisa dom för deras avfällighet. *De vände om och sa: ”HERREN Sebaot har handlat med oss efter våra vägar och våra gärningar, så som han hade bestämt sig för att göra med oss”* (vers 6b).

Omvändelsen börjar med syndabekännelse och kraften till omvändelsen kommer från det benådande löftesordet: *Jag ska vända om till er.* Jesaja hade långt i förväg berättat hur det skulle gå till: ”Jag är den som säger om Koresh: ’Han är min herde, han ska fullborda allt jag vill. Han ska säga om Jerusalem: Det ska byggas upp, och till templet: Din grund ska bli lagd på nytt’” (Jes 44:28).

Belysande för omvändelsen ovan är Daniels bekännelse å sitt folks vägnar år 539 f Kr när Herrens löftesord genom Jesaja och Jeremia visar sig vara sanna: ”Vi har syndat och gjort orätt, vi har varit ogudaktiga och upproriska. Vi har vänt oss bort från dina bud och föreskrifter. . . Men hos Herren vår Gud finns barmhärtighet och förlåtelse. Vi var upproriska mot honom och lyssnade inte till HERREN vår Guds röst. . . Så som det står skrivet i Mose lag drabbade all denna olycka oss. . . Det är inte på grund av vår rättfärdighet utan på grund av din stora barmhärtighet som vi kommer inför dig med våra böner. *O Herre, hör, Herre förlåt!* Herre, lyssna och utför ditt verk utan att dröja” (Dan 9:5, 9–10, 13, 18f).

II. Sju nattliga syner, kap 1:7–6:8

Efter att ha angett bakgrunden till sitt profetuppdrag (1:1–6) börjar Sakarja sin bok med att återge sju märkliga syner som HERREN lät honom se den 15 februari 519 f Kr (*den 24:e dagen i elfte månaden som är månaden Shebat*), fem månader efter att HERRENS ord kom till Haggai med följande ord: ”Säg till Serubbabel, Shealtiels son, ståhållaren i Juda, och till översteprästen Josua, Josadaks son, och till dem som är kvar av folket: . . . Var nu frimodig, Serubbabel, säger HERREN, var frimodig, du överstepräst Josua, Josadaks son, var frimodiga, alla ni människor i landet, säger HERREN. Arbeta, för jag är med er, säger HERREN Sebaot. Det löftet gav jag er när ni drog ut ur Egypten, och min Ande är mitt

ibland er. Var inte rädda!” (Hagg 2:1–6). Men arbetet gick trögt. De återvändande behövde uppmuntras av Guds ord och nådiga löften, så att de med förnyad iver tog sig an uppbyggandet av Herrens hus. Det är bakgrunden till de sju nattliga synerna som Sakarja fick del av cirka tre månader efter att arbetet med templet återupptagits.

Det budskap som Sakarja nu skulle förkunna för folket fick han del av genom att *Gud lät honom blicka in i den osynliga världen*. Det han fick se och höra är inte så enkelt att tolka i varje detalj. Sakarja behöver få Guds hjälp med tolkningen. Han förstår inte vad alla detaljerna i synerna betyder. Det gör inte vi heller. Därför ska vi ta fasta på de förklaringar som Gud ger.

Sakarja behövde alltså Guds hjälp för att förstå och frågar därför: *”Min herre, vilka är dessa?”* (de fyra utsända) (1:9). *”Vad betyder de?”* (de fyra hornen) (1:19). *”Varför har dessa kommit och vad ska de göra?”* (de fyra smederna) (1:21). *”Vart går du?”* (mannen med mätsnöret) (2:2). *”Vad betyder dessa, min herre?”* (de två olivträden) (4:4). *”Förstår du inte vad de betyder?”* *”Nej, min herre”, sa jag* (4:5). Sakarja frågar på nytt: *”Vad betyder dessa två olivträd till höger och till vänster om ljusstaken?”* (4:11). Och han frågar Herrens Ängel på nytt: *”Vad betyder de två olivkvistarna intill de två gyllene rännor där den gyllene oljan rinner ner?”* (4:12). *”Förstår du inte vad de betyder?” sa Herrens Ängel. ”Nej, min herre”, svarade Sakarja* (4:13). *”Vad betyder dessa, min herre?”* (de fyra vagnarna) (6:4).

FÖRSTA SYNEN

Mannen bland myrträden (1:7–17)

I den första synen får Sakarja se fyra himmelska sändebud eller änglar. En såg ut som en man som satt på en röd häst. *Han stod bland myrträden i dalsänkan* (v 8), sannolikt dalsänkan mellan Sions berg och Olivberget. Vem var denne man? Vers 11 säger att det var *”HERRENS Ängel som stod bland myrträden”*. Jag skriver Ängel med stort Å, för denne Ängel visar sig vara ingen mindre än Faderns särskilde Utsände, dvs hans enfödde Son, som uppenbarar sig flera gånger redan före nya förbundets tid och hans inkarnation som människa (se t ex 1 Mos 18 där en av de tre änglarna eller männen är ett med HERREN själv). Bakom denne *”Utsände”* man bland myrträden stod ytterligare tre utsända änglar, också de ridande på hästar med olika färger. Sakarja intresserar

sig inte så mycket för hästarna och deras färger utan främst för de tre männen: *Min herre, vilka är dessa?* (v 9). HERRENS Ängel svarar: *Det är dessa som HERREN har sänt ut till att fara omkring på jorden*” (v 10). De tre änglarna bekräftar: *Vi har farit omkring på jorden, och se, hela jorden är lugn och stilla* (v 11).

Orden ”vi har färdats omkring (*hithallék*) på jorden” understryker för Sakarja att *HERREN har genom sina änglar full kontroll över allt som sker på jorden*. I Jobs bok 1:7; 2:2 använder Satan, Anklagaren, den fallne ängeln, samma formulering: han har färdats omkring (*hithallék*) på jorden. Satan menar sig ha kontroll över världen genom ondskan. Pga synden är hela världen nämligen i den ondes våld, betonar Johannes (1 Joh 5:19). Den ende som kan besegra ondskan, göra Satans anklagelser om intet, är den syndfrie, dvs Gud genom sin Son, sin utsände Ängel.

Men hur ska orden ”hela jorden är lugn och stilla” förstås? Sannolikt mot bakgrund av Haggais profetia tre månader tidigare om att Herren ”ska *skaka himlen och jorden*”, ”*omstörta kungatroner och göra hednari-kenas makt om intet*” (se Hagg 2:21–23). Det hade inte änglarna märkt något av ännu, det var lugnt och stilla. Hednafolken var så självsäkra: de ”sitter så säkra” (v 15). Ännu hade inte Herrens löfte att krossa Satans ”huvud” (makt) gått i fullbord (1 Mos 3:15), att gripa och binda ”den gamle ormen, Djävulen och Satan” (Upp 20:2).

Men då blir frågan: *Hur länge ska det dröja* innan Herren griper in? HERRENS Ängel ställer den frågan å Sakarjas och de återvändande judarnas vägnar: *HERRE Sebaot, hur länge ska det dröja innan du förbarmar dig över Jerusalem och Juda städer? Du har visat din vrede mot dem nu i sjuttio år* (v 12). Herren hade ju lovat genom Jeremia: ”När sjuttio år har gått för Babel ska jag ta mig an er” (Jer 29:10)? Herren besvarade frågan ”med goda och tröstande ord” och uppmanade Sakarja att proklamera: *Så säger HERREN Sebaot: Jag ivrar för Jerusalem och brinner av nit för Sion. Jag är mycket vred på hednafolken som sitter så säkra* (v 15). Gud hade visserligen använt sig av hednafolk som sitt vredesverktyg för att straffa sitt folk för deras avfall. Han ville att Israels barn skulle inse sin synd och vända om till honom, han som gång på gång visat att han är deras ende Frälsare från trälldom, synd och död. Nu hade hednafolken (kaldeerna) missbrukat sitt uppdrag som vredesverktyg (precis som vredesverktyget assyrierna på Jesajas tid: ”Hans hjärta ville förgöra och utrota många folk”, Jes 10:7). Habackuk hade profeterat om kaldeernas våldsamma framfart: ”De är skrämmande och fruktade, de avgör själva vad som är

lag och rätt. . . Alla kommer de med våld i sinnet, stridslystna rycker de fram och samlar fångar som sand” (Hab 1:7–9). De ville förgöra hela folket: *När jag bara var lite vred (eller för en kort tid) förvärrade de lyckan (v 15).*

Herren brinner av kärlek och vill ingen syndares död. Han vill att folket vänder om till honom som är ”nådig och barmhärtig, sen till vrede och stor i nåd” (Ps 145:8). ”*Ett kort ögonblick* övergav jag dig, men i stor barmhärtighet vill jag nu samla dig”, förkunnade Jesaja som Herrens ord efter den svåra ödeläggelsen genom assyrierna (Jes 54:7). Nu upprepar Herren sina nådelöften efter ödeläggelsen genom kaldeerna. Guds nådelöften är det enda som kan skapa ny iver bland dem som vänt tillbaka från Babylonien till Jerusalem för att bygga upp Herrens boning. HERREN, som de så svårt förbrutit sig mot, har på nytt visat sin trofasta kärlek genom att befria dem från den babyloniska fångenskapen och låta dem återvända till Jerusalem: *Jag har vänt tillbaka till Jerusalem i barmhärtighet. Mitt hus ska byggas där, säger HERREN Sebaot, och mätsnöret ska spännas över Jerusalem (v 16).*

Rik välsignelse väntar den troende resten för Herren är mitt ibland dem. Guds hus, templet, som är ”en skuggbild av den himmelska helgedomen” (Heb 8:5), ska på nytt bli folkets centrum, platsen för försoningen med Gud genom de ställföreträdande syndoffren. Sakarja får uppmaningen: *Ropa ut än en gång: Så säger HERREN Sebaot: Än en gång ska mina städer flöda över av det som är gott. HERREN ska än en gång trösta Sion, än en gång ska han utvälja Jerusalem (v 17).* Ett land där städer inte ligger i ruiner utan ”flödar över av det som är gott”, är en kontrast till det jordiska Israel och Juda på Sakarjas tid, en bild för Guds sanna, andliga rike. Med denna syn för ögonen ska de återvändande inte längre tveka när det gäller att bygga upp HERRENS tempel och inte förlora modet till följd av de svårigheter som hednafolk och avfälliga judar orsakar.

* * *

FJÄRDE SYNEN

Översteprästen Josua inför HERRENS Ängel (3:1–10)

Översteprästen Josua ledde arbetet med återuppbyggandet av templet tillsammans med ståthållaren Serubbabel. Bakom de svårigheter och det motstånd som Guds folk mötte stod Satan. Det uppenbarar denna syn. Satan står vid Josuas högra sida för att anklaga honom. Vad gäller anklagelsen? Sannolikt att han och hans folk är förkastade av HERREN pga deras synder. Därför har de ingen rätt att återvända till Jerusalem och bygga upp templet. Satan vill inte veta av någon förlåtelse. Han är en anklagare vilket hans namn betyder. Han är helt främmande för evangeliet och bortser därför från att HERREN inte bara fördömer synd utan också är nådig och barmhärtig och förlåter synd på grundval av en ställföreträdande försoning genom sin Son.

Pga folkets ständiga avfällighet hade till slut Jerusalem och dess invånare drabbats av domen: "Jag har övergett mitt hus, lämnat mitt arv och gett min älskade i fiendens hand" (Jer 12:7). Men Herren förkunnar *både dom och frälsning*, både lag och evangelium. Han lovade också genom Jeremia: "När jag har ryckt bort dem, ska jag åter förbarma mig över dem och låta dem komma tillbaka" (Jer 12:15). *När sjuttio år har gått för Babel ska jag ta mig an er och uppfylla mitt löfte att föra er tillbaka till denna plats* (Jer 29:10). HERRENS Ängel tillrättavisar därför Satan med orden: *HERREN ska straffa dig, Satan. Ja, HERREN ska straffa dig, han som har utvalt Jerusalem. Är inte denne man en brand ryckt ur elden?* (v 2). "Elden" syftar på straffet: landsförvisning till Babylonien och död. HERREN håller sitt löfte att åter förbarma sig och låta dem komma tillbaka. Det är han som har befriat Josua från elden i Babylonien och låtit honom återvända.

Grunden för denna nåd, försoningen genom HERRENS Ängel, vill inte Satan kännas vid. Han är helt främmande för och motståndare till Messias frälsningsgärning som skildras i verserna 3–5. Smutsiga kläder är en bild för vår synd och kan bara avlägsnas av HERREN. "Vi är alla orena, alla våra rättfärdiga gärningar är som en fläckad dräkt" (Jes 64:6). Endast HERRENS Ängel kan göra oss rena. Det sker genom ett saligt byte: Han tar våra missgärningar på sig, symboliserat genom att de orena kläderna tas av, och ikläder oss sina rena kläder. Därför sa HERRENS

Ängel till sina tjänare, *till dem som stod inför honom: Ta av honom* (Josua, som anklagades av Satan för sin synd) *de orena kläderna* (v 4). Han tillsäger Josua syndernas förlåtelse med följande ord: *Se, jag har tagit din missgärning från dig och jag ska klä dig i högtidskläder* (v 4). Josuas missgärning har tagits från Josua och lagts på Messias. Jämför Jesajas ord: ”Straffet blev lagt på honom för att vi skulle få frid. . . All vår skuld lade HERREN på honom” (Jes 53:5f).

Denna syn var uppenbarligen en stor uppmuntran för Sakarja. Översteprästens ämbete var ett försoningens ämbete folket till godo och det markerades av turbanen. Den var enligt 2 Mos 28 den del av översteprästens högtidsdräkt som markerade att hans uppdrag var till förmån för folket. Framtill på turbanen satt en skinande platta av rent guld med inskriften ”*Helgad åt HERREN*” (2 Mos 28:36). Josua fick därför inte glömma sitt viktiga uppdrag, att han var ”helgad åt HERREN”. Så Sakarja tog till orda och sa: *Sätt en ren turban på hans huvud* (v 5). Och det skedde.

Satan har alltså ingen grund för sina försök att hindra uppbyggandet av HERRENS tempel. HERRENS Ängel försäkrar Josua: *Om du vandrar på mina vägar och håller mina befallningar, så ska du få styra över mitt hus och vakta mina förgårdar* (v 7). Josua ska inte avvisas från tempelområdet. Han hör hemma bland dem som arbetar med templets uppbyggnad. *Hör Josua, du överstepräst, du och dina medbröder som sitter framför dig – dessa män är förebud för vad som ska ske* (på hebr. *mofethím*) (v 8a), precis som Jesaja och hans söner var det (se Jes 8:18). Uppfyllaren av frälsningslöftena ska komma: *Se, jag ska låta min tjänare Telningen* (på hebr. *Tsémach*) komma (v 8b).

Synen riktar sålunda Sakarjas blick mot den uppfyllelse som förebuden pekar fram emot. Gamla förbundets överstepräster, tempel och offertjänst är *förebud och skuggbilder för den nytestamentliga fullbordan av HERRENS och hans Utsände Sons frälsningsgärning, vilket Hebreerbrevets författare gång på gång betonar: ”Nu har Kristus (dvs Messias, HERRENS Utsände) kommit som överstepräst för det goda som skulle komma”* (Heb 9:11). ”Lagen (Toráh) ger en skuggbild av det goda som kommer, men inte tingen i deras verkliga gestalt” (Heb 10:1).

Se den sten som jag har lagt framför Josua! På denna unika sten (hebr. *acháth* = enda, unika) *är sju ögon* (v 9a). Det är alltså en unik sten. Kan den vara något annat än en bild för Messias, han som är ”den levande

stenen” (1 Pet 2:4), ”grundstenen i Sion” (Jes 28:16), ”stenen som husbyggarna förkastade men som har blivit en hörnsten” (Ps 118:22; 1 Pet 2:7)? När nu templet ska byggas upp är det viktigt att komma ihåg vad templet är till för, nämligen för att ta bort människans orenhet, synden, och Messias är grunden för försoningen. Talet ”sju” är i Bibeln talet för *Guds allomfattande kärlek och nåd till människorna* (4 = världen + 3 = Gud, den treenige). Enligt Upp 5:6 såg Johannes i sin syn på Patmos ”ett Lamm som *såg ut att ha blivit slaktat*. Det hade *sju* horn och *sju* ögon som är Guds *sju* andar utsända över hela jorden.” Lammet är Messias som efter fullbordat försoningsoffer har all makt (= sju horn) i himlen och på jorden (horn står för makt), ser allt (= sju ögon) och är Livets furste, verksam över hela jorden (= sju andar). *Jag ska gravera in en inskrift på den, säger HERREN Sebaot*. Det torde betyda: Han fullbordar Guds försoningsgärning som inte kan suddas ut (är ingraverad). Han är den ende som tar bort världens synd och han gör det fullkomligt en gång för alla.

Löftet till de modfällda återvändarna om Messias, ”min tjänare Telningen”, att han ska komma och ta bort roten till allt ont, våra missgärningar, det är ett mirakel som understryks ytterligare av den nionde versens slutord: *Jag ska utplåna detta lands missgärning på en enda dag* (v 9). Vilket trösteord! Vi kan inte utplåna synden hur länge vi än försöker. Messias gör det utan någon hjälp från oss ”*på en enda dag*”! Det som är omöjligt för oss människor, lika omöjligt som får en kamel att komma igenom ett nålsöga, det gör Messias på Golgata kors. Genom honom, och bara genom honom, har vi frid med Gud. Denna frid och välsignelse från ovan beskrivs i vers 10 med hjälp av en bild från jordelivet: *På den dagen, säger HERREN Sebaot, ska var och en bjuda in sin vän under sin vinstock och sitt fikonträd* (v 10). Det innebär ett liv utan en anklagande Satan, ett liv utan synd, utan ovänner, utan lidande, sorg och död, ett liv i en glädjefylld och trygg gemenskap i glada vänners gemenskap. Jämför med Johannes syn enligt Upp 12:10ff: ”Nu tillhör frälsningen och makten och riket vår Gud och väldet hans Smorde, för *våra bröders anklagare är nerkastad, han som dag och natt anklagar dem inför vår Gud*. De övervann honom genom Lammets blod . . .”

Ljusstaken och de två olivträden (4:1–14)

Det var natt när Sakarja fick synerna som återges i kap 1:7–6:8, så det är inte så underligt att den unge Sakarja somnade efter den fjärde synen, styrkt av löftet om Telningens ankomst och att Satan inte hade någon grund för sin anklagelse. Nu kommer HERREN via sin Ängel med ytterligare himmelsk tröst till tempelbyggarna. *Han sa till mig: "Vad ser du?" Jag svarade. "Jag ser en ljusstake, helt av guld, med sin oljeskål upptill och med sina sju lampor. Sju rör går till de särskilda lamporna däruppe"* (v 2). Han ser också *två olivträd*. Men vad betyder synen?

Utän Ängelns tolkning kan Sakarja inte förstå den. Därför ber han Ängeln förklara synens innebörd och det gör Ängeln: Synen är *HERRENS ord till Serubbabel* (v 6). Den är en kraftig uppmaning till Serubbabel som inför allt motstånd tvivlade på om tempelbygget verkligen skulle gå att fullfölja. Avgörande var inte hans och hans medarbetares styrka: *Varken genom styrka eller makt utan genom min Ande, säger HERREN Sebaot* (v 6). Men Sakarja förstår ändå inte riktigt. De två olivträden, *vad betyder dessa, min herre?* (v 4 och v 11), och *vad betyder de två olivkvistarna intill de två gyllene rännor där den gyllene oljan rinner ner?* (v 12). Sakarja behöver ytterligare hjälp med uttydningen.

Vers 14 ger klart besked: *Dessa två är de smorda som står inför hela jordens HERRE*. De två olivträden är en bild för Serubbabel och översteprästen Josua. Genom dem verkar HERREN med sin Ande så att den sjuarmade ljusstaken ska kunna tändas på nytt. Sakarja såg i sin syn hur de båda olivträden stod runt ljusstaken. De var inte överksamma utan sträckte sig över den med sina kvistar så att de kunde förse de sju lamporna med olivolja.

Men motståndet då som liknas vid ett stort berg? Ängelns ord måste ha varit som ljuv musik i Sakarjas öron: *Vem är du, du stora berg? Inför Serubbabel ska du bli jämn mark, och han ska föra fram slutstenen under höga rop: "Nåd, nåd över den!"* (v 7). Templet är ett förebud om Messias och nåden genom honom. Därför ska tempelbygget inte kunna förhindras. Det kommer att fullbordas. *Serubbabels händer har lagt grunden till detta hus och hans händer ska också göra det färdigt* (v 9a).

Detta är inte tomma ord. HERRENS Ängel är ett med HERREN, hans särskilde Utsände. *Du ska förstå att HERREN Sebaot har sänt mig till er* (v

9b). Jämför med Jesu ord till fariseerna som inte förstod att Jesus var HERRENS Utsände: "Han som har sänt mig är sann, och det jag hört av honom förkunnar jag för världen" (Joh 8:26). "Jag har inte kommit av mig själv, utan han har sänt mig" (Joh 8:42), dvs "Jag är HERRENS Ängel, jag är den Utsände." Jesus blev föraktad och misstrodd liksom Serubbabels tempel blev det, men inte av HERREN och inte av dem som trodde HERRENS ord: *För vem föraktar den ringa begynnelsens dag?* (v 10).

HERREN gläds över att se murlodet i Serubbabels hand, dessa HERRENS sju ögon som far omkring över hela jorden (v 10). Talet "sju" står för Guds allomfattande nåd som når till jordens ände. "HERRENS sju ögon" betyder att HERREN har kontroll över hela jorden, och han gläds över "att se murlodet i Serubbabels hand", dvs att Serubbabel börjat med tempelbygget.

* * *

III. Den sanne översteprästen, kap 6:9–15

Samma dag (på hebr. *bajjom habu'*, v 10) som Sakarja fick de sju nattliga synerna kom tre män med gåvor till tempelbygget från de landsflyktiga i Babylonien, "Heldaj, Tobia och Jedaja". Sakarja bör efter de sju uppmuntrande synerna inte längre tveka att fortsätta med arbetet på templets återuppbyggnad utan ta emot gåvorna till stöd för detta arbete: *Du ska ta emot silver och guld och göra kronor som du ska sätta på översteprästen Josuas, Josadaks sons, huvud* (v 11).

Men varför ska Sakarja göra *kronor* och sätta på översteprästens Josuas huvud? Ska översteprästen få mer än en krona på sitt huvud? Flera bibelöversättare finner detta så konstigt att de ändrar texten från "kronor" till "en krona" (se t ex Bibel 2000, NIV, Nya King James, Nya norska övers. 2011, ja, även EHV 2019). Att det i grundtexten står "kronor" och inte "en krona" är emellertid viktigt. Ger vi akt på sammanhanget blir det tydligt vad som är poängen med mer än en krona. Den sanne översteprästen Messias, "Telningen", är nämligen *både överstepräst och kung* i fullt samförstånd, den rätte bäraren av både kungakronan och översteprästens krona. *En präst ska han vara på sin tron och frid ska råda mellan båda* (v 13b).

Översteprästen Josua som tempelbyggare är ett förebud för den sanne översteprästen och kungen, den utlovade Frälsaren. Därför ska Sakarja säga till Josua: *Så säger HERREN Sebaot: Se, en man vars namn är*

Telningen! Där han är (ordagrant "från hans plats") ska det spira fram liv och han ska bygga HERRENS tempel. Det är han (på hebr. starkt betonat wehu) som ska bygga HERRENS tempel och han (wehu) ska äga kunglig värdighet och sitta och regera på sin tron (v 12–13). Så hög är Messias till sin natur som Guds Son (Ps 2:7, 12). Kung David citerar HERRENS ord om Messias, "min Herre": "Du är en präst för evigt, på samma sätt som Melkisedek" (Ps 110:1, 4). Melkisedek var både kung och präst, "kung i Salem och präst åt Gud den Högste" (Heb 7:1; 1 Mos 14:18).

Kronorna ska finnas i HERRENS tempel (v 14) till minne av gåvorna från Helem (= Heldaj), Tobia, Jedaja och Chen. Josia, Sefanajas son, tog sig an de tre som kom från exilen i Babylonien och kallas därför här för Chen, "den nådige". Kronorna bär vittnesbörd om den sanne översteprästen, "Telningen", som ska komma och bygga HERRENS sanna tempel genom sitt försoningsoffer, "inte med bockars och kalvars blod utan med sitt eget blod" (Heb 9:12).

Det sanna templet är ett andligt hus, först och främst Messias själv och sedan hans sanna lärjungar från alla folk som levande stenar i detta tempel (1 Pet 2:5). *Fjärran ifrån ska man komma för att bygga HERRENS tempel (v 15a), Guds sanna församling. Till den troende resten av Israels barn ska hedningar ansluta sig (se 8:22–23). "I honom fogas hela byggnaden samman och växer upp till ett heligt tempel i Herren" (Ef 2:21). Om de troende skriver Hebreerbrevets författare: "Kristus är betrodd som Son att råda över Guds hus. Och hans hus är vi" (Heb 3:6). "Ni har kommit till Sions berg och den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem, till änglar i mångtusental, till en festgemenskap och församling av förstfödda som har sina namn skrivna i himlen" (Heb 12:22f).*

HERRENS Ängel säger till sist i detta avsnitt som handlar om "en man vars namn är Telningen": *Ni ska förstå att HERREN Sebaot har sänt mig till er (v 15b). När tiden var inne för Gud att sända den utlovade Telningen, sin Son, "för att friköpa dem som stod under lagen" (Gal 4:4f), kände de flesta inte igen honom, HERRENS Ängel, Guds utsände Son. "Han kom till det som var hans eget, och hans egna tog inte emot honom" (Joh 1:11). Men "ni som verkligen lyssnar till Guds röst" (hebr. *shamóa tishmeún*), dvs lyssnar till Mose och profeterna, ni ska förstå vem den Utsände är, ni ska känna igen mig.*

SE

Frågor och svar

Hvordan skal ordet *myndighet* forstås i Rom 13:1?

Fråga: I Rom 13:1 står: ”Enhver skal være lydige mot de myndigheter han har over seg. For det finnes ingen myndigheter som ikke er fra Gud, og de som finnes, er innsatt av Gud.” Hvordan skal ordet *myndighet* forstås här? Er der kriterier for å være *myndighet* eller er den/de som til en-hver tid har makten som er *myndighet*? Et eksempel fra krigen 1940–45 i Norge: 10. juni 1940 underskrev Norge og Tyskland en kapitulasjonsavtale for stridende landstyrker. Luftforsvaret og marinen hadde forlatt landet og fortsatte krigen mot Tyskland med Norges konge og regjering i London som myndighet. Nazistene styrte Norge ved militærmakt. Men de avskaffet ikke «Norges lover», så de skulle folket holde. Men var de pliktige til å følge nye lover og forskrifter som nazi-myndighetene innførte?

Svar: Frågeställaren tar upp en både aktuell, relevant och komplex fråga kring hur den kristne ska förhålla sig till en orättfärdig överhet. Den här frågan är naturligtvis alldeles särskilt brännande i Ukraina, där man i skrivande stund strider med alla till buds stående medel för sin frihet. Så länge ett land kämpar för sin frihet är frågan relativt enkel – den kristne ska lyda sin ”egen” överhet och inte de invaderande styrkorna. Utan att veta hur läget i Ukraina kommer att se ut när tidskriften går i tryck kan vi ändå tänka oss ett läge där man väljer att kapitulera för övermakten och landet då får en ny överhet, nämligen ockupationsmakten.

Även i fredstid är frågan om vår överhet mer komplex än den var för Paulus, eller Ester eller Daniel för den delen. De hade bara att lyda sin överhet medan många kristna idag (men långt ifrån alla) har möjlighet att rösta i allmänna val och protestera mot lagar och beslut de ogillar. Samtidigt behöver vi acceptera en eventuell valförlust och underordna oss även en regering vi kanske inte alls ville ha.

På ett liknande sätt får den kristne hantera ett maktskifte som sker genom invasion och ockupation. En främmande makt kan, likt babylonerna och assyrierna i GT, eller romarna i NT (från år 64 f Kr) bli den nya överheten. Om så sker, och den nya överheten inte stiftar lagar som går emot Guds ord, har den kristne att underordna sig sin nya överhet. Ja, till och med be för den, som Paulus skriver. Daniel och Nehemja kan nämnas som bibliska exempel på denna princip. De underordnade sig sin (främmande) överhet så länge det inte gick emot Guds ord. Samtidigt ser vi att när Daniel förbjuds att tillbe Herren måste han, liksom Petrus och de andra apostlarna, "lyda Gud mer än människor" (Apg 5:29).

Vi får be för fred, och för att Gud ska skydda oss för angrepp. Vi får be för soldaterna som försvarar vår frihet. När vi ser hur ondskan slår vilt omkring sig får vi förlita oss på Herren och lyssna till Hans uppmaning: "Hämnas inte, mina älskade, utan ge rum för Guds vrede. Det står ju skrivet: Min är hämnden, jag ska utkräva den, säger Herren."

Peter Öman

En kommentar från en läsare angående Johannes Döparen

Tack för en bra och värdefull tidning, som jag läser med intresse och behållning. Nu måste jag dock komma med en vänlig invändning mot ett inlägg under "Frågor och svar" i nr 1/2022. Det gäller svaret på frågan om Johannes Döparen tvivlade, där svaret blir: Ja, Johannes Döparen drabbades av tvivel, ångest och anfäktelse. Ja, Johannes Döparen var en människa som vi, och det är visst möjligt att han kunde drabbas av tvivel och anfäktelse. Men att hans fråga i Luk 7:19 (jfr Matt 11:2ff) skall tolkas som tvivel är nog högst tveksamt. Luther gör det inte. Och G A Danell motsäger i sin evangeliepostilla bestämt en sådan tanke, och här nedan kommer ett citat från postillan "Nådens Evangelium" för 3:e Advent.

Vänliga hälsningar
Ingemar A

När nu Johannes lärjungar kom till honom i fängelset, sände Johannes dem till Jesus med en fråga:

"Är du den som skall komma, eller skall vi vänta på någon annan?" Och av Jesus får de svaret: "Gå och berätta för Johannes vad ni hör och ser: Blinda får sin syn, lama går, spetälska blir rena, döva hör, döda uppstår och för fattiga predikas glädjens budskap. Och salig är den som inte tar anstöt av mig."

Det har rätt och råder delade meningar om skälet till att Johannes sände sina lärjungar till Jesus med den här frågan. En vanlig tolkning i våra sena tider är att Johannes i sitt fängelse ansatts av tvivel, att han hamnat i andligt mörker, blivit tvekande och osäker. Han, som så trosvisst hade pekat på Jesus och förkunnat: Se, Guds Lamm, som tar bort världens synd – skulle nu ha börjat tvivla och behöva få sin tro upprättad genom ett besked från Jesus om att han verkligen var den Johannes trott att han var.

Visst är det möjligt att Johannes, så väl som andra människor, kunde drabbas av anfäktelser. En sådan oförskräckt troshjälte som Elia tappade ju alldeles frimodigheten när drottning Isebel svor på att hon skulle låta döda honom. Han flydde långt ut i öknen och alldeles uppgiven trodde han att han var den ende kvar som tillbad Israels Gud.

Och visst skulle detsamma kunna ha hänt Johannes, att mörkret sänkt sig så över själ och sinne där i den mörka fängelsehålan, så att han nu behövde få en försäkran om att Jesus verkligen var Messias, den utlovade Frälsaren. Men det finns mycket som talar emot den tolkningen. *"Johannes fick i fängelset höra talas om Kristi gärningar..."* Skulle detta bringa Johannes i tvivel? Det är ju tvärtom en bekräftelse av Johannes predikan. Och en sådan bekräftelse får också Johannes lärjungar, när de kommer till Jesus med sin fråga: *"Är du den som skall komma, eller skall vi vänta på någon annan?"*

Jesus svarar inte direkt på deras fråga. Han hänvisar till vad profeterna sagt om Messias/Kristus: *"Blinda får sin syn, lama går, spetälska blir rena, döva hör, döda uppstår och för fattiga predikas glädjens budskap."*

Sådant var profeternas vittnesbörd om Messias – vittnesbörd samstämmiga med det Johannes predikat. Jesus var den som skulle komma. Någon annan skulle de inte vänta på. De såg Skrifternas fullbordning för sina ögon och det var detta Johannes ville att hans

lärjungar skulle få se. - - - De gamla fäderna, med Luther i spetsen, hävdar att Johannes döparen sände de lärjungar som var kvar hos honom till Jesus, för att de skulle bli Jesu lärjungar, precis som Johannes förut sänt både Andreas och Johannes till Jesus för att de skulle följa honom (Joh 1: 35 ff).

Tack Ingemar A för din kommentar

Det ger mig anledning att komplettera Holger Weiß svar i nr 1/22. Du har rätt att många lutherska lärare antar att Johannes Döparen ställer sin fråga inte för egen del utan bara för sina lärjungars skull. Johannes Döparen vet ju vem Jesus är. Det skriver också Holger Weiß: *"Johannes Döparen vet att Jesus är den utlovade Frälsaren och den sanne Gudens Son. Det har stått klart för honom en lång tid och han har som Guds utvalde profet klart förkunnat det."* Jag har också tänkt att Johannes Döparen ställer sin fråga bara för lärjungarnas skull. Men Weiß har fått mig att tänka ett varv till. Jag tror nu att det är en sannolikare tolkning att *Johannes Döparen ställer sin fråga både för lärjungarnas skull och för sin egen skull.*

Fastän vi Kristustroende vet vem Jesus är tack vare Guds nådiga underverk genom evangeliet behöver vi ändå gång på gång *få det bekräftat*, för Satan vill återerövra dem han förlorat: "Er fiende djävulen går omkring som ett rytande lejon och söker efter någon att sluka" (1 Pet 5:8). Vi behöver gång på gång styrkas i tron genom evangeliet, tröstas av syndarnas förlåtelse bara genom Kristi ställföreträdande försoning. Jesus har lärt oss i Fader Vår att dagligen be om syndernas förlåtelse. Ingen säger väl till oss: du är en tvivlare som om och om igen ber om syndarnas förlåtelse. Vet du inte vem Jesus är och vad han vunnit åt dig? Tvivlar du när du gång på gång går till församlingens gudstjänst och får motta syndernas förlåtelse i avlösningens ord och vid nattvardsbordet? Vi behöver gång på gång *få bekräftat vem Jesus är och vad han har gjort för oss*, inte bara vid lidande, mörker och nöd, utan dagligen. Så svaga är vi.

Låt oss se på den situation Johannes Döparen befinner sig i, skriver Weiß: "Han har kastats i fängelse fast han troget fullföljt det uppdrag som Gud kallat honom till. Där har han en massa tid att fundera. Och vi kan anta att Satan vet hur han ska utnyttja Johannes ångest. Säkert viskar han till honom: 'Nå Johannes, vad har du fått för nytta av din

tjänst för Gud? Du har hamnat i fängelse och vet inte vad som ska hända dig. Hur kan du ännu falla fast vid Gud?”

Tvivlar då Johannes och vänder Jesus ryggen? Nej, skriver Weiß: *”Trots ångest och anfäktelse vänder Johannes inte ryggen åt Jesus Kristus. Han gör det bästa man kan göra i sådana frestelser: han vänder sig till Jesus med sin ångest för att få hjälp. Och Jesus överger inte sitt prövade sändebud.”* Satan sätter särskilt in sina attacker mot dem som sprider det som enligt honom är ett gift: evangeliet. Weiß skriver: *”Det är med förkunnarna av Guds ord som Satan börjar först av allt, eftersom han vill förhindra att de goda nyheterna om Jesus Kristus ska bli predikade.”* Tänk på hur alla apostlarna blev plågade och angripna (alla blev avrättade, utom en)! Tänk på hur Jesus blev frestad av djävulen i fyrtio dagar och fyrtio nätter och hur han senare plågades i Getsemane pga våra synder: *”Han kom i svår ångest och bad allt ivrigare, och hans svett blev som blodsdroppar som föll ner på jorden”* (Luk 22:44).

Anfäktelse och ångest är inte detsamma som tvivel, det tvivel som man stoltserar med inom liberal teologi. Vi är inte utlovade frihet från ångest och plåga här i världen. ”Om världen hatar er, ska ni veta att den har hatat mig före er. . . Har de förföljt mig, ska de också förfölja er” (Joh 15:18–20). Vi har det i Sverige så bra och är så förskonade, att vi har svårt att tänka oss in i den nöd, ångest och plåga som våra trossyskon har drabbats av och alltjämt drabbas av på många håll i världen. Men en dag kanske vi likt Johannes Döparen hamnar i fängelse och ser döden i vitögat. *Då mer än någonsin behöver vi få bekräftat vem Jesus är och vad han har gjort för oss.*

*När ångest trycker anden i sista kampens nöd,
kom då och lossa banden, o Jesus, för din död.
Träd i min sista timma själv för mitt öga fram.
Ack, låt mig då förnimma din bild på korsets stam.
Dess drag jag då vill gömma i djupet av min själ
och dödens smärta glömma. Den så dör, han dör väl.*

SE

Utblick över samtiden

Aborträtten

I USA blev aborträtten grundlagsskyddad genom domen *Roe versus Wade* i Högsta domstolen 1973. Denna dom har varit vägledande för amerikansk abortlagstiftning och *garanterat alla kvinnor i USA rätt till abort fram till 24:e graviditetsveckan*. Men genom en läcka från Högsta domstolens analys av det grundlagsrättsliga i denna dom tyder en del på att Högsta domstolen nu ifrågasätter det lagliga i denna dom. Det har resulterat i högljudda protester och demonstrationer för ett bibehållande av fri abort, inte bara i USA utan också på många andra håll i världen. I Sverige förfäras den ena tidningen efter den andra över att aborträtten eventuellt kommer att begränsas. Ingen verkar visa någon förståelse för Högsta domstolens eventuella omsvängning.

I *VLT av den 8 maj* skriver Karin Bergkvist på ledarsidan: *"Att frånta kvinnor rätten att fatta beslut över sina egna kroppar och sin egen reproduktion är fullständigt oacceptabelt."* Man frågar sig: Är kvinnan ensam om sin reproduktion? Var är kvinnans man? Har han inte deltagit i den s k reproduktionen? Har han ingen talan? Och ännu mer anmärkningsvärt: Barnet i mammans mage är *inte kvinnans kropp utan i kvinnans kropp*. Det har en egen kropp, ett eget hjärta, ett eget liv.

Varför nämner ingen om *barnets människovärde* i detta sammanhang? Ofta talas det om hur viktigt det är att slå vakt om människovärdet, i synnerhet de svagas människovärde. Men **ingen världslig dagstidning och ingen av demonstranterna tycks bry sig om barnets människovärde**. Det försvarslösa barnet i mammans mage, har det inget människovärde? Vem för dess talan? Ett litet människoliv som är helt beroende av kärleksfull omsorg, vem bryr sig? Hur kan man fortsätta att år ut och år in tala om barnet som mammans kropp och helt negligera att det är ett eget dyrbart människoliv, en egen kropp, ännu **i** mammans mage?

I *VLT av den 15 maj* skriver Malin Lernfelt på ledarsidan: **"Aborträttskampen måste föras överallt, hela tiden."** Alltså inte en kamp

för det försvarslösa barnet utan motsatsen, en kamp emot det! Lernfelt skröder inte orden: ”**Att fri abort fortfarande inte är inskrivet i FN:s deklaration för de mänskliga rättigheterna är en stor skam.**”

En viktig fråga går dock ledarsidan helt förbi: När blir barnet i mammas mage en människa och får del av ”de mänskliga rättigheterna”? För en kristen är det ”**en stor skam**” och en svår plåga att så många oskyldiga människoliv dödas, i Sverige för närvarande ca 35 000 per år. Totalt i världen dödades 42 miljoner ofödda genom aborter under 2020. För en kristen är det omöjligt att komma ifrån vad kung David skriver i Psalm 139:13–16:

*Du har skapat mina njurar,
du vävde mig i moderlivet.
Jag tackar dig för att jag är så underbart skapad.
Underbara är dina verk,
min själ vet det så väl.
Benen i min kropp var inte osynliga för dig,
när jag formades i det fördolda,
när jag bildades i jordens djup.
Dina ögon såg mig när jag bara var ett foster.
Alla mina dagar blev skrivna i din bok,
formade innan någon av dem hade kommit.*

En barnmorska som tar till sig dessa ord finner det självklart svårt, ja, omöjligt, att bistå vid dödandet av ofödda barn. Så vad händer? Vägrar hon bistå vid detta får hon i vårt land inte vara barnmorska, dvs utföra det som är en barnmorskas huvuduppgift. Det är inte klokt! Därmed går vi miste om en rad duktiga barnmorskor som har ett varmt klappande hjärta för mamman och hennes barn. Sedan klagar man över att det är en skriande brist på barnmorskor! Tacka för det! Sverige sägs vara det mest sekulariserade landet i världen. Är det något att vara stolt över när man ser dess förödande följder? Låt mig avrunda min upprördhet med att citera profeten Jeremia: *O land, land, land, hör HERRENS ord!*

Värdegrunden

Det betonas ofta: Vi måste slå vakt om vår gemensamma värdegrund! Men vad menas? Mer och mer har ”värdegrunden” i västvärlden blivit *alltmer fientlig mot kristna värden*. Man stoppar in i begreppet ”vår gemensamma värdegrund” rätten till fri abort, den syn på sexuellt

utövande som priderörelsen står för, samkönade äktenskap som nu plötsligt ska anses vara lika självklart som heterosexuella mm. *All kärlek är legitim, betonar man, och då menar man med kärlek i detta sammanhang ett fritt utlevande av den erotiska kärleken (eros), den som ”söker sitt”, inte den utgivande, offrande kärleken (agápe).* De som inte vill acceptera denna antibibliska värdegrund måste bekämpas. De sägs vara emot allas lika värde. Men det är inte sant. De som är emot en antibiblisk värdegrund är *tvärtom för alla människors lika värde.*

Detta är kärleken: inte att vi har älskat Gud, utan att han har älskat oss och sänt sin Son till försoning för våra synder (1 Joh 4:10). Genom att han gav sitt liv för oss har vi lärt känna kärleken (1 Joh 3:16). Gud bevisar sin kärlek till oss genom att Kristus dog för oss medan vi ännu var syndare (Rom 5:10). Så som jag har älskat er ska också ni älska varandra (Joh 13:34). Älska era fiender och be för dem som förföljer er (Matt 5:44). Ta er an de svaga (1 Tess 5:14).

SE

Biblerättegången i Finland går vidare trots friande domslut

I Biblicum nr 3/2020 berättade vi om att riksåklagare Raija Toiviainen startat en förundersökning mot riksdagsledamoten och tidigare inrikesministern Päivi Räsänen för brott mot lagen om hets mot folkgrupp. I nr 2/2021 berättade vi att riksåklagaren väckt åtal på tre punkter, och att också stiftsdekan, sedermera biskopen i Missionsstiftet, Juhana Pohjola, åtalats för spridning av Räsänens undervisning.

Rättegången, som hölls den 24 januari och 14 februari 2022, blev internationellt uppmärksam. Den 30 mars föll domen. Domarna frikände enhälligt både Räsänen och Pohjola på alla åtalpunkter med övertygande argumentation. Enligt lagexperter har tingsrätten skrivit en gedigen dom, som ger en klarare bild av vad lagen säger om hets mot folkgrupp.

Tingsrätten anser att en del av Räsänens uttalanden kan anses kränkande, men att det inte räcker för hets mot folkgrupp.

Bland rättslärda har man reagerat över att åklagaren uppehöll sig vid bibeltolkning. De egentliga åtalpunkterna strider mot det som Räsänen i verkligheten sagt. Bland annat hänvisades till utsagor om dödsstraff i Moseböckerna och åklagaren försökte påvisa hur dessa strider mot finländsk lag. Biskop Pohjola kunde med lätthet tillbakavisa dessa

anklagelser med hänvisning till Nya testamentets förhållande till Gamla testamentets samhälls- och ceremoniallagar.

I rättssalen diskuterades satsen ”älska syndaren men hata synden”. Åklagaren påstod att det är hets mot en folkgrupp att säga att det är synd att leva ut homosexualitet. Räsänen har varit synnerligen konsekvent med att framhålla alla människors lika värde och att varje synd är brott mot Guds bud.

Det som setts som den främsta faran med bibelrättegången är att kristna skräms till tystnad med att vittna om Guds lag och därmed ta bort grunden för evangeliet, som också de homosexuella behöver höra. Också Räsänen har redan drabbats av den s k ”cancel-kulturen”. Den västerländska rättsprincipen anser en åtalad vara oskyldig till motsatsen har visats i domstol, men hon ansågs av en stor folkopinion redan vara dömd innan rättegången ens hade hållits.

Många ledarskribenter hade i diskussionen svårigheter att balansera mellan försvaret för yttrandefriheten och anklagelserna för kränkning av de homosexuella som folkgrupp. Tydligt är att Päivi Räsänen av HBTQ-lobbyen har utsetts till den farligaste motståndaren. Samtidigt är hon också det största hindret för de biskopar och den energiska falang som driver frågan om att kyrkan ska öppna för vigning av samkönade par.

Riksåklagarämbetet har överklagat domen till hovrätten. Frågan anses principiellt så viktig att den inte kan lämnas till avgörande i första instans. Därmed fortsätter processen ännu en lång tid.

Ola Österbacka

*Prenumerera på tidskriften *Biblicum*!*

Du har väl kommit ihåg att förnya din prenumeration för 2022? Uppgifter om prenumerationsavgiften finns på omslagets insida. Om du har glömt det, gör det genast så att du inte riskerar att bli utan kommande nummer.

Använd dig av vårt erbjudande om 100 kronor i rabatt för nya prenumerationer under det första året när du vill ge gåvoprenumeration åt någon vän!

EVOLUTION – A LUTHERAN RESPONSE

Lessons on Creation Apologetics

LSI Journal, winter 2019

Lutheran Science Institute (LSI), en institution som sorterar under WELS (Wisconsin Evangelical Lutheran Synod) ger ut en tidning som tar upp olika åsikter inom den vetenskapliga världen och granskar dem i ljuset av Bibelns undervisning. I detta nummer granskas *den filosofiska naturalismen* som ligger till grund för modern vetenskap. Denna filosofi antar att det bara finns naturliga orsaker. Gud och gudomlig kausalitet är uteslutna redan från början av det vetenskapliga studiet. Man söker bara efter naturliga orsaker och förklaringar till alla observationer.

Detta obevisade antagande styr hela den vetenskapliga processen från början till slut. Antagandet att det inte finns någon övernaturlig Skapare är helt avgörande för alla evolutionisters slutsatser och förklaringsförsök. Att det dessutom inte har förekommit någon årslång, världsomstörtande syndafloed och att skapelsen måste vara en följd av en ofattbart lång utvecklingsprocess är andra nödvändiga antaganden för den naturalism som ligger till grund för den s k vetenskapliga världsbilden.

Hur har då liv kunnat uppstå?

Man måste anta att icke-levande kemikalier har förenats och på något förunderligt sätt självalstrat den första livsformen. För evolutionister kan det inte ha gått till på något annat sätt än att miljoner av livlösa kemiska molekyler spontant har format och skapat en första levande varelse, dvs att *liv spontant har uppstått av icke-liv*. Det måste vara sant, eftersom de förkastar det enda alternativet: en övernaturlig Skapare. Förvånansvärt har de ingen aning om hur det är möjligt för kemikalier att spontant skapa liv. Den världsberömda evolutionisten Paul Davies skriver i *Scientific American*:

Vi känner inte till den process som förvandlade ett mischmasch av kemikalier till en levande cell, med hela dess förbluffande komplexi-

tet... Vi är nästan lika mycket i mörker i dag när det gäller vägen från icke-liv till liv som Charles Darwin var när han skrev: "Det finns bara nonsenstänkande för närvarande om livets ursprung; det gäller lika mycket materiens ursprung."¹

I detta nummer av LSI Journal finns också lärorika kapitel om det naturliga urvalet (Natural Selection), dateringsmetoder (Dating Methods) och fossilen (Fossils).

SE

TALA VÄL

Predikokommentarer i Krister Stendahls anda

Helene Egnell (redaktör).

Bibelakademiförlaget 2021, 440 sid.

I denna antologi medverkar en redaktionskommitté på 14 personer och två gästskribenter. Boken inleds av två förord, ett av biskop Åke Bonnier och ett av rabbinen Ute Steyer. Samtliga medverkande tolkar Gamla förbundet så att Nya förbundet inte får ses som den sanna uppfyllelsen och fullbordan av GT:s frälsningslöften och Messiasprofetior. Därför får inte Gamla testamentet tolkas i ljuset av NT utan judiska tolkningar och "levande judendom" anses vara utslagsgivande. Man vill inte kalla Gamla testamentet för *Gamla* testamentet utan det ska kallas "den Hebreiska bibeln". Åke Bonnier skriver: "Profeten Jesaja skrev inte om Jesus och dessutom fanns det tre Jesaja" (s 9). Han har sålunda svalt bibelkritikens sönderstyckande av den enhetliga Jesajaboken (se min bok "Jesajas bokrulle", s 22ff) och dess bortförklarande av de messianska profetiorna. Grundsynen att "Messias kom och det var Jesus" tar han kraftigt avstånd från: "Med den teologiska grundsynen har den levande judendomen ersatts av kristendomen. Guds utvalda folk har ersatts av kyrkan. Det är en teologi som stinker" (s 10). "Judiska läsningar av den Hebreiska bibeln är lika viktiga som kristna läsningar. Vi kristna kan då upptäcka 'nya vidder av livets ord' (Sv.Ps 65:2) genom våra judiska syskons olika tolkningar" (s 10).

---

1 Paul Davies, "Many Planets Not Much Life – We still have no idea how easy it is for life to arise - and It may be incredibly difficult", i *Forum—Commentary on Science in the News from the Experts* (Scientific American, September 2016, s 8).

Boken heter "Tala väl". Men talar den väl om biblisk kristendom när stora delar av NT underkänns? Särskilt Johannesevangeliet och Hebreerbrevet måste förkastas för att kunna "tala väl" om judendomens förkastande av Jesus som den utlovade Messias och enda vägen till Fadern. Redan inledningen av dessa böcker väcker anstöt. Jesus får inte upphöjas som Gud och Guds evige Son (Joh 1:1ff, Heb 1:1ff). "För inte vidare Hebreerbrevets ersättningsteologi!", proklamerar prof. Hanna Stenström i en rubrik med fet stil (s 134). Hebreerbrevets apostoliske författare skriver: "Nu har Kristus ett *högre* prästämbete, liksom han också är medlare för ett *bättre* förbund som är grundat på bättre löften. För om det första förbundet hade varit utan brist, skulle det inte behövas ett andra" (Heb 8:6f). "När han (dvs profeten Jeremia) talar om *ett nytt förbund* (Jer 31:31f), har han därmed förklarat *det förra föråldrat*" (Heb 8:13). Denna apostoliska undervisning, grundläggande i kristen tro, anses oacceptabel som antisemitisk och som en form av ersättnings-teologi!

Men inte bara Hebreerbrevet och Johannesevangeliet blir angripet som antisemitiskt eller antijudiskt utan också Jesu tydliga ord och hela den apostoliska undervisningen. Dessutom måste påpekas att tydliga belägg på feltolkningar inom judisk *tro är inte* detsamma som antisemitism! För med "antisemitism" menas "fientlighet mot judar *därför att de är judar*" (s 417), och det är det inte fråga om. Såväl Jesus som t ex Paulus vill inget hellre än judarnas eviga väl: "Mitt hjärtas önskan och min bön till Gud för dem är att de ska bli frälsta" (Rom 10:1). Kritiken gäller *obiblisk tro* oberoende av folkslag.

Gång på gång framgår av den Hebreiska bibeln (GT) att **HERRENS särskilde Utsände** (oftast översatt "HERRENS Ängel") är Guds evige Son, ett med HERREN själv (se t ex 2 Mos 3). Jesus klargör tydligt att han är identisk med HERRENS Ängel i GT. Han sa till sina landsmän: "Vore Gud er Far skulle ni älska mig, för jag har utgått från Gud och kommer från honom. *Jag har inte kommit av mig själv, utan han har sänt mig. . . Jag säger er sanningen: Jag Är, innan Abraham fanns*" (Joh 8:42, 58). "*Hade ni trott Mose skulle ni tro mig, för det var om mig han skrev*" (Joh 5:46). "Den som har sett mig har sett Fadern. . . Jag är i Fadern och Fadern är i mig" (Joh 14:9f).

Hur judendomen och även de flesta bibelkritiker inte kan se att Jesaja 53 handlar om Messias och hans ställföreträdande försoningsgär-

ning, syndares enda räddning och centrum i såväl GT som NT, det är för mig en gåta.

Rabbinen Ute Steyer konstaterar vilken stor skillnad det är mellan judendom och kristendom: "Läsningarna och tolkningarna som görs av judar och kristna kunde inte vara längre från varandra. . . De kristna kyrkorna läser den Hebreiska bibeln genom ett tolkningsspektrum, eller vi kan kalla det 'kristna glasögon', från den kristna bibeln (NT) och speciellt genom evangelierna" (s 13). Den skillnaden vill denna bok utplåna genom att helt underkänna Nya testamentets apostoliska vittnesbörd och därmed biblisk kristendom. De olika predikotexterna under kyrkoåret kommenteras och tolkas om på sidorna 117–399, så att de ska harmoniera med judisk teologi. För att uppnå detta mål gäller det bl a att

- inte fördunkla "texternas läropluralism" genom att läsa dem som "helig skrift" (s 39)
- "göra upp med den negativa bilden av fariseerna" (s 55)
- "arbeta med bibeltexterna utan antijudiska dikeskörningar" (s 60)
- inse att "Johannesevangeliets sätt att tala om judarna är historiskt, teologiskt och moraliskt orimligt: historiskt därför att Jesus och hans närmaste själva var judar och konflikterna som målas upp huvudsakligen är av senare datum; teologiskt därför att det kan leda (och har lett) till en ersättningsteologi och slår en kil mellan kristen tro och dess judiska rötter; moraliskt därför att det uttrycker en antagonism som utvecklats till antisemitism" (s 86)
- inse att "den historiska Jesaja faktiskt inte talar om den historiska Jesus" (s 122)
- "inte föra vidare ersättningsteologi när vi själva predikar" (s 134).

Ordet "ersättningsteologi" upprepas gång på gång och missbrukas. Judarna har förvisso utvalts till ett mycket högt och viktigt uppdrag: att ta emot och bevittna den gudomliga uppenbarelsen, troget förvalta den och föra den vidare som Guds tjänare. Men GT lär tydligt att de som i otro vänder den ende sanne Guden ryggen och företräder "andra gudars" läror inte är Guds sanna folk. "Ni är inte mitt folk" (Hos 1:9, MT 2:1), säger Hosea om dem som avfaller från HERRENS ord. HERREN sa till Mose strax före hans död: "Se, när du har gått till vila hos dina

fäder kommer detta folk att resa sig och trolöst följa främmande gudar i det land dit de kommer. *De kommer att överge mig och bryta det förbund som jag har slutit med dem*" (5 Mos 31:16). När Mose insatte Josua som sin efterträdare, sa han till folket, Israels barn: "Jag vet att du är upprorisk och hårdnackad. *Se, ännu medan jag lever bland er har ni varit upproriska mot HERREN. Hur mycket mer ska ni då inte bli det efter min död!*" (v 27 i samma kapitel). 700 år senare säger HERREN genom Jesaja: "Hela dagen har jag räckt ut mina händer mot ett trotsigt folk, som vandrar den väg som inte är god, som följer sina egna tankar, ett folk som ständigt kränker mig rakt i ansiktet" (Jes 65:2f).

Som uppenbarad sanning skriver Jesaja: "Även om ditt folk, Israel, vore som havets sand, så ska bara en rest av det vända om" (Jes 10:22). I denna omvända, troende rest som liknas vid ett olivträd, inympas troende hedningar. Även otroende judar, grenar som "brutits bort" pga sin otro, *"kommer att ympas in ifall de inte blir kvar i sin otro, för Gud har makt att ympa in dem igen"* (Rom 11:23). Det är alltså *de troende*, både från judarna och från hednafolken, som är Guds sanna folk, Guds sanna Israel. "Alla som härstammar från Israel är nämligen inte Israel, och alla Abrahams avkomlingar är inte hans barn. . . Så säger Gud genom Hosea om omvända hedningar: *De som inte var mitt folk ska jag kalla mitt folk, och den oälskade ska jag kalla mina älskade. Och på platsen där det sades till dem: Ni är inte mitt folk ska de kallas den levande Gudens barn*" (Rom 9:6, 25f). Aposteln Petrus skriver om de kristna: "**Ni är ett utvalt släkte, ett kungligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds ett folk**" (1 Pet 2:9). Ska Petrus anklagas för att vara ersättningsteolog?

Efter att ha läst den tjocka boken "Tala väl" med "*predikokommentarer i Krister Stendahls anda*" är jag bedrövad över att så mycket obiblick teologi anses vara vad präster och blivande präster behöver. Biskop Åke Bonnier rekommenderar kraftigt boken med orden: "*Denna bok som Du håller i Din hand borde finnas välläst i varje predikants bokhylla*" (s 9). Bonnier avslutar sitt förord med att tacka den bortgångne professorn och biskopen Krister Stendahl "för allt det han betytt för mig och för så gränslöst många andra då det gäller att få upp ögonen för juden Jesus. . . Om denna bok kan jag så till slut bara säga: Äntligen!" (s 11). Stendahl var en av männen bakom det s k "nya perspektivet på Paulus", en teologi som kritiserade den gängse tolkningen av Paulus och Nya testamentet och förespråkade en tolkning av Paulus i judaiserande riktning. Vad en sådan tolkning leder till framgår av presentationen ovan.

När Paulus skriver: "Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och *de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd*, därför att de är friköpta av Kristus Jesus" (Rom 3:23f), då menar företrädare för "det nya perspektivet" att det gäller bara hedningar. Judarna var redan Guds förbundsfolk och behövde därför inte iklädas Kristi rättfärdighet för att upptas i förbundet.

Låt mig som avslutning citera ett par Paulusord som svårligen kan omtolkas i judaiserande riktning: "*Om ni tillhör Kristus är ni avkomlingar till Abraham, arvingar efter löftet*" (Gal 3:29). "*De (judarna) sökte inte rättfärdigheten genom tro, utan genom gärningar. De snubblade på stötestenen, så som det står skrivet: 'Se, jag lägger i Sion en stötesten och en klippa till fall. Men den som tror på honom ska inte stå där med skam.'* Bröder, mitt hjärtas önskan är att de ska bli frälsta. Jag kan vittna om att de har en iver för Gud, men de saknar den rätta insikten. De känner inte rättfärdigheten från Gud utan försöker upprätta sin egen rättfärdighet" (Rom 9:32–10:3). Kristen mission behövs både bland judar och hedningar. "Gör *alla folk till lärjungar!*" (Matt28:19).

SE

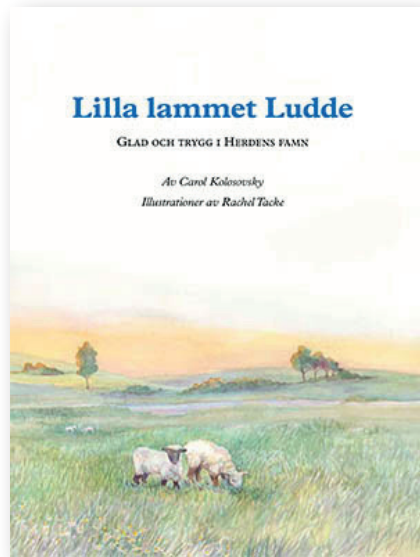
Gåvoredovisning 2022-02-01 – 2022-05-10

Karl-Johan Gunnarsson 250, Helga Dahlskog 30 EUR, Onämnd 500, Lars Isaksson 250, Onämnd 250, Lutherska Immanuel församlingen 1000, Bjarte Edvardsen 200, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Till Tore Karlssons minne familjen Lindmark 2000, Helga Dahlskog 30 EUR, Ingemar Andersson 200, Till Tore Karlssons minne Dorel & Ingvar Svensson 500, Elsa Svensson Hansson 250, Magnus Hansson 750, Onämnd 500, Onämnd 300, Martin Wihlborg 750, Bengt Sjödén 250, Ingegerd Öberg 250, Turid Welde 1000 NOK, Jan-Erik Back 30 EUR, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Onämnd 600, Bjarte Edvardsen 200, Christer Hugo 150, Christian Malm 200, Helga Dahlskog 30 EUR, Petra & Göran Sjöqvist 500, Onämnd 250, Till M-B Ws minne Ola Österbacka 20 EUR, Onämnd 50 EUR, Jan Frithiof 250, Waljö 200, Bjarte Edvardsen 200, Onämnd 600, Christian Malm 150, Berthold Nilsson 1000.

Stort tack för ert generösa stöd för biblisk tro och forskning! I detta nummer finns ett par artiklar som visar vilket stort behov det är av biblisk undervisning, biblisk tro. "Det är HERRENS nåd att det inte är ute med oss, att det inte är slut med hans barmhärtighet" (Klag 3:22). Gud allena äran!

Red.

Ny barnbok från Biblicums förlag:

En ny bok som genom underbara bilder hjälper barn att visualisera Bibelns viktigaste undervisning. Barn behöver precis som alla vuxna lära sig se och ta itu med sin synd och ta emot Guds lösning; den goda nyheten om Jesus. Boken är en god hjälp för föräldrar och alla vuxna som fostrar barn. Efter vart och ett av de fem kapitlen kommer en sida som är tänkt att ge vuxna hjälp och uppmuntran till samtal med barnen om vad Guds ord lär.

Boken passar för förskolebarn men även större barn och vuxna kan lära sig mycket av den. Pris: 100 kr.

Ny adress till Biblicums förlag: <https://biblicum.nu>

Israel och yttersta tiden

Den föreliggande småskriften utgörs av tre föredrag från Biblicums onlinekurs den 13 november 2021.

Frågan om Israels plats i den yttersta tidens händelser förorsakar ofta förvirring. Det beror vanligen på att man inte förstår de gammaltestamentliga profetiornas plats och funktion. Därför är det angeläget att inleda med ett studium av profeternas språkbruk och hur de undervisade om Guds rike.

Romarbrevets nionde, tionde och elfte kapitel ägnar stor uppmärksamhet åt Israel. Detta andra avsnitt är ett sammandrag av föredraget. För fördjupning hänvisas till tidigare utgivna småskrifter.

I det tredje avsnittet ges först en översikt över Bibelns undervisning om tiden före Jesu återkomst innan olika missförstånd om millennialismen presenteras, det som brukar kallas läran om ett jordiskt tusenårsrike. Dessa missförstånd beror på en ytlig läsning av Uppenbarelsebokens tjugonde kapitel, det enda stället i Nya testamentet där det talas om en tusenårig period.

Pris: 40 kr. Kommer inom kort.

Ny adress till Biblicums förlag: <https://biblicum.nu>

